

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 400 36 00, 01 400 33 11

E: gp.mgrt@gov.si

www.gov.si

Številka IPP: 007-162/2022-
Ljubljana,
EVA: 2022-2130-0020
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE gp.gs@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepa vlade:
Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije na .. seji dne ... sprejela
SKLEP
Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva (EVA 2022-2130-0020) in ga pošlje Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem postopku.
Barbara Kolenko Helbl GENERALNA SEKRETARKA
Prejmejo:
– Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – Ministrstvo za finance – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport – Ministrstvo za kulturo – Služba Vlade RS za zakonodajo
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
/
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
– mag. Karla Pinter, generalna direktorica Direktorata za notranji trg, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo – Franc Stanonik, sekretar, vodja Sektorja za domače storitve, Direktorat za notranji trg, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
/

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:				
– Matjaž Han, minister – mag. Dejan Židan, državni sekretar – Matevž Frangež, državni sekretar				
5. Kratek povzetek gradiva:				
Predlog Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva opredeljuje rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena v javnem interesu. Namen zakona je ohranjanje in razvoj rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstvo premične in nepremične kulturne dediščine. Predlog zakona uvaja sistemsko rešitev prenosa rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, ki se uresničuje preko zaščite rokodelcev oziroma s podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec, preko zaščite rokodelskih izdelkov oziroma z njihovim certificiranjem in preko zaščite rokodelskih panog oziroma z njihovim poimenovanjem. Ohranjanje in razvoj rokodelstva se v skladu s predlogom zakona uresničuje preko aktivnosti in povezovanja nosilcev podpornega okolja ter preko mehanizmov razvojnega načrtovanja v obliki ustanovitve posvetovalne skupine in določitve ukrepov za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva (vsebinske rešitve, aktivnosti in finančne razvojne spodbude).				
6. Presoja posledic za:				
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA		
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE		
c)	administrativne posledice	NE		
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE		
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE		
e)	socialno področje	NE		
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE		
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:				
(Samo če izberete DA pod točko 6.a.)				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
PU 2130 - Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	NRP ukrep 2130-20-0004 Prenos rokodelskega znanja in varovanja kulturne dediščine	PP 200012 Ohranjanje in razvoj rokodelskih dejavnosti	150.000 EUR	1.400.000 EUR
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV: I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu /				
II. Finančne posledice za državni proračun: II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene: Pravice porabe so zagotovljene pri proračunskem uporabniku PU 2130 - Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, na proračunski postavki PP 200012 Ohranjanje in razvoj rokodelskih dejavnosti oziroma na podprogramu 140302 Podpora malim in srednje velikim podjetjem, v okviru ukrepa NRP 2130-20-0004 Prenos rokodelskega znanja in varovanje kulturne dediščine. Sredstva v višini 150.000 EUR so zagotovljena v Proračunu Republike Slovenije za leto 2022 (Uradni list RS, št. 174/20 in 187/21) in v višini 1.400.000 EUR v sprejetem Proračunu Republike Slovenije za leto 2023 (Uradni list RS, št. 187/21).				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo: /				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna: /				
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR: /				
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:				
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:			NE	
- pristojnosti občin,				

- delovanje občin, - financiranje občin.	
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE – Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: – v celoti, – večinoma, – delno, – niso bili upoštevani. Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA
Datum objave: 7. 6. 2022 Predlog zakona je bil objavljen 7. 6. 2022 na portalu e-Demokracija. Javna obravnava se je zaključila 7. 7. 2022. Poročilo o posvetovanju z javnostmi je bilo objavljeno na spletnih straneh MGRT. V okviru javne obravnave so bile dane pripombe s strani: - Centra za domačo in umetnostno obrt - Rokodelska zadruga, Slovenska Bistrica, - Rokodelskega centra Ribnica, - Centra za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, - Združenja občin Slovenije, - Slovenskega etnografskega muzeja, - Filozofske fakultete, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo - OEiKA (zbrani komentarji s strokovnega srečanja na temo razprave o osnutku predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva, ki so se ga udeležili predstavniki OEiKA, sekcije Domača in umetnostna obrt pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije, Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije ter strokovnjaki s področja etnologije in etnološkega konzervatorstva). Pripombe na Zakon o ohranjanju in razvoju rokodelstva so bile dane glede: - pomena izrazov, ki so uporabljeni v zakonu (rokodelstvo / domača in umetnostna obrt, rokodelec, rokodelski izdelek, certificiran rokodelski izdelek), - določitve ustreznega izraza za naziv »vrhunski rokodelec« (rokodelski mojster, inštruktor, mentor), - določitve ustreznega izraza za obliko neformalnega usposabljanja, t.im. »rokodelsko shemo« (rokodelski program / sistem), - določitve večjega števila glavnih nosilcev podpornega okolja rokodelstva, - urejanja statusnih oblik nosilcev podpornega okolja rokodelstva in oblike njihovega medsebojnega povezovanja, - sestave članov komisije, ki deluje v postopku ocenjevanja usposobljenosti rokodelca za pridobitev naziva, - določitve izvajalcev neformalnega usposabljanja v obliki rokodelske sheme, - sestave strokovnjakov ocenjevalne komisije za izdajo mnenja v postopku certificiranja rokodelskih izdelkov, - pobud za vključitev konkretnih predlogov ukrepov v zakon, naslovljenih na urejanje pogojev za dejavnost rokodelstva (rokodelski atelje, področje davkov, socialnih prispevkov, osebnega dopolnilnega dela, delavnopravne zakonodaje, statusa nevladne organizacije v javnem interesu...),	

- uporabe slovnične oblike (ednina in množina) ter slovničnega spola (ženski in moški spol).

Upoštevani so bili:

- v celoti,
- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje:

Predlogi so bili smiselno upoštevani glede na namen zakona, to je ohranjanje in razvoj rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstvo kulturne dediščine. Zakon ne posega v sistemsko zakonodajo drugih področij, kar je bilo tudi osnovno stališče zaključnega poročila Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva, ki jo je Vlada RS ustanovila 25. 10. 2018. Morebitne izjeme od veljavnih sistemskih ureditev v področni zakonodaji oziroma predlogi konkretnih ukrepov za ohranjanje in razvoj rokodelstva se bodo lahko naslavljali in obravnavali v okviru posvetovalne skupine skladno s 15. členom, pristojnemu ministrstvu pa jih bodo lahko neposredno predlagali tudi nosilci podpornega okolja. Pristojno ministrstvo bo določilo konkretne ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva skladno s 16. členom, ki jih bo vsebinsko in finančno podprlo (z javnimi razpisi) ali pa jih bo na podlagi četrtega odstavka 16. člena predlagalo v rešitev drugim ministrstvom, v skladu z njihovimi pristojnostmi.

Predlog zakona ne posega v temeljno delovanje in statusne oblike nosilcev podpornega okolja (npr. rokodelskih centrov, konzorcija). Zakon sledi cilju omogočanja in spodbujanja prenosa rokodelskih znanj in čim večjega povezovanja aktivnosti nosilcev podpornega okolja, zato določa možnost za vključitev vseh nosilcev podpornega okolja pri izvedbi neformalnega usposabljanja v obliki rokodelske sheme, v komisiji za ocenjevanje usposobljenosti rokodelca in v posvetovalni skupini na pristojnem ministrstvu.

Pri izrazu »vrhunski rokodelec« in »rokodelska shema« se je uporabila nova terminologija z namenom, da se ne posega v veljavne sistemske ureditve na področju izobraževalnih programov in zakonodajnih pogojev glede pridobitve nazivov mojster, inštruktor, mentor. Uporaba slovničnih oblik je skladna z nomotehničnimi smernicami.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

DA

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

NE

**Matjaž Han
MINISTER**

Prilogi:

- predlog sklepa,
- predlog Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva.

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka:

Datum:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije na .. seji dne ... sprejela

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva (EVA 2022-2130-0020) in ga pošlje Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem postopku.

Barbara Kolenko Helbl
GENERALNA SEKRETARKA

Prejmejo:

- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za kulturo
- Služba Vlade RS za zakonodajo

ZAKON O OHRANJANJU IN RAZVOJU ROKODELSTVA (ZorR)

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Začetki rokodelstva segajo v leto 1492, ko je nemški cesar Friderik III. izdal patent, ki je veljal za takratno Kranjsko in v katerem je opredelil razsežnosti izdelovanja domačega lesnega rokodelstva (suhe robe) in še nekaterih drugih domačih izdelkov. Izdelovalci so dobili pravico izdelovati rokodelske izdelke in trgovati z njimi. V drugi polovici 18. stoletja se je začela sistematična družbena skrb za obstoj domače obrti, ki se je nadaljevala v 19. stoletje. Do konca druge svetovne vojne je bil razvoj slovenskega rokodelstva na področju organiziranosti, izobraževanja, socialne varnosti, trženja, ustreznih gospodarskih pogojev dela ter stimulacij enakovreden s takratnimi evropskimi razmerami. Tudi v obdobju po koncu druge svetovne vojne je bila sprejeta vrsta stimulativnih ukrepov, ki so nosilcem rokodelstva zagotavljali ustrezen obstoj in razvoj. Leta 1946 je bil v Ljubljani ustanovljen Državni prodajni zavod za domačo obrt, ki se je kasneje preimenoval v trgovsko podjetje Dom, leta 1969 pa Zveza združenj samostojnih obrtnikov Slovenije, kjer je takratni Odbor za domačo in umetnostno obrt svoje delo nadaljeval v okviru Zveze obrtnih združenj Slovenije. Leta 1977 je takratni Odbor za domačo in umetnostno obrt začel z organizacijo bienalnih rokodelskih razstav. Prva razstava slovenskega rokodelstva je bila organizirana v Slovenj Gradcu. Te razstave niso služile zgolj predstavitvi rokodelskih izdelkov, pač pa so predstavljale izhodišče za zaznavanje problemov rokodelcev in možnosti njihovega reševanja.

S pomočjo zunanjih strokovnjakov je bil leta 1993 na Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije izdelan strokovni sistem vrednotenja, ocenjevanja in označevanja rokodelskih izdelkov ter vzpostavljen znak »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«. Sistem vrednotenja, ki je še danes v veljavi, temelji na trdno postavljenem strokovnem modelu, ki ločuje vrhunskost od povprečja. Hkrati predstavlja usmeritev za izdelovalce, ki dobivajo nepristranske in strokovne ocene. Na podlagi pozitivnega mnenja strokovne komisije rokodelci lahko pridobijo pravico do uporabe certifikata kakovosti rokodelskih izdelkov, ki se imenuje »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«. Ta znak oziroma znamka kakovosti je tudi danes močno uveljavljena in razpoznavna. Posameznim avtorjem, ki so zaokrožili delo z življenjskimi ustvarjalnimi dosežki in opusom je Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije za posebne rokodelske dosežke začela podeljevati nazive za odličnost »Zlata vitica«. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije od leta 1993 vodi register rokodelcev, ki so prejeli certifikat, s svojimi strokovnimi službami pa ponuja strokovno svetovanje in administrativno pomoč vsem rokodelcem, ne le članom (vir: Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije).

Leta 1985 je bil sprejet Družbeni dogovor o pospeševanju razvoja domače in umetnostne obrti, leta 1992 pa je Zakon o prometnem davku omogočil izdelovalcem kakovostnih izdelkov ustrezno znižano davčno stopnjo (vir: predlog Zakona o varstvu rokodelske nesnovne kulturne dediščine, 2018, skupina poslank in poslancev, prvopodpisana Ljudmila Novak).

Vsi nadaljnji ukrepi po letu 1992 so bili neučinkoviti in rokodelci so postajali na trgu vedno bolj izenačeni z ostalimi obrtnimi dejavnostmi. S svojim pretežno ročnim načinom dela niso mogli slediti tržnim zakonitostim, zato so počasi začeli zapirati svoje rokodelske delavnice in ateljeje, ne da bi prenesli svoje znanje na naslednje rodove rokodelcev. Na primer belokranjskih tkalk je bilo leta 1951 kar 400, leta 1994 pa le še ena (vir: Bogataj J., Pospeševanje razvoja kot model zaščite dediščine domače in umetnostne obrti, Ljubljana, 1994).

Izraz rokodelstvo je po koncu 2. svetovne vojne dobil slabšalni pomen za označevanje vsega, kar je zaostalo, kar ni v skladu s sodobnimi modnimi smernicami. Ne glede na to, se je kasneje ponovno uveljavil izraz rokodelstvo v pozitivnem pomenu besede, saj gre za vsebine, ki so v sodobnem svetu spet postale aktualne (vir: Bogataj J., Mojstrovine Slovenije – srečanja s sodobnimi rokodelci, Ljubljana, 1999, Založba Rokus).

Leta 2018 – v evropskem letu kulturne dediščine – je Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije oblikoval dokument »Nacionalno zavezništvo za rokodelstvo«, ki je bil široko javno in strokovno podprt ter podpisan s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za izobraževanje, znanost

in šport, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V tem strateškem dokumentu za področje rokodelstva je bila izražena zaveza po sooblikovanju izhodišč za sprejem učinkovitih zaščitnih ukrepov, ki bi zagotovili ohranitev in razvoj rokodelskega znanja ter ekonomsko preživetje njegovih nosilk/cev. Namen podpisa zaveze je bil ureditev majhnega, vendar kompleksnega in nacionalno pomembnega področja. Iz zaveze izhaja, da rokodelstvo danes lahko razumemo kot priložnost za raziskovanje ter delo stroke, za razvoj turizma, podjetništva in ustvarjanje novih poklicev, temelječih na sodobni ustvarjalnosti, ki s spoštovanjem črpa iz tradicije ter se s ponosom vključuje v mednarodne povezave. Ključni cilji, ki izhajajo iz tega dokumenta so opredeljeni kot:

- ohranjanje tradicionalnih rokodelskih znanj in razvoj sodobnih rokodelskih ustvarjalnosti,
- prenos znanj in veščin,
- ureditev statusa rokodelk in rokodelcev,
- zaščita in kakovost rokodelskih izdelkov,
- opredelitev nosilcev zaščite ter
- večja prepoznavnost rokodelstva.

Zaveza podpisnikov je bila, da bo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo imenovalo medresorsko delovno skupino, v katero bodo vključeni tudi socialni partnerji, ki bo pripravila zakon o rokodelstvu. Vsa pristojna ministrstva bodo zagotovila vse potrebne izvršilne predpise, vsi akterji pa bodo umestili rokodelstvo v strategije in izvedbene akte iz svojega področja delovanja (vir: Nacionalno zavezništvo za rokodelstvo 2018 – 2020, Ljubljana, 2018).

Vlada Republike Slovenije je na pobudo strokovne javnosti in drugih deležnikov s področja rokodelstva s sklepom št. 02401-10/2018/7 z dne 25. 10. 2018 ustanovila in imenovala medresorsko delovno skupino za prenovo sistemske ureditve področja rokodelstva. Naloga skupine je bila preučitev ureditve, ki velja za področje rokodelstva, preučitev predhodno podanih predlogov sprememb zakonodaje s strani strokovne javnosti ter priprava predlogov spremembe zakonodaje oziroma drugih aktivnosti, ki bi omogočale ohranjanje in razvoj rokodelstva. Vodenje medresorske delovne skupine je prevzelo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, v njej pa so sodelovali predstavniki Ministrstva za finance, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Medresorska delovna skupina je sodelovala tudi z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije in Zvezo društev upokojencev Slovenije.

Vlada Republike Slovenije je dne 3. 6. 2021 s sklepom št. 02402-9/2021/3 sprejela »Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovo sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovo ureditve področja rokodelstva«. Medresorska delovna skupina je v svojem končnem poročilu predlagala, da pristojno ministrstvo za področje obrti pripravi poseben zakon, ki bo predstavljal sistemsko rešitev za ohranjanje in nadaljnji razvoj področja rokodelstva. V vmesnem poročilu je sicer izrazila zadržek glede priprave posebnega zakona o ohranjanju rokodelstva, saj je menila, da bi se obravnavana problematika lahko reševala s spremembami Obrtnega zakona in druge področne zakonodaje. Po zaključenih usklajevanjih z vsemi resorji, ponovnem razmisleku in preučitvi Obrtnega zakona pa je vendarle ocenila, da je priprava posebnega zakona, ki bi predvsem z vidika statusa, pridobitve nazivov, usposabljanj in prenosa rokodelskega znanja, delovanja organizacij, ki združujejo rokodelce ter shem neposrednih podpor posebej uredil rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena, ustreznjša rešitev. Zakon o ohranjanju rokodelstva bi po mnenju medresorske skupine moral opredeliti rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena, ki odkriva in razvija potencialne ljudi ter ustvarja priložnost za ohranitev slovenske identitete, kulturne dediščine in nove ustvarjalnosti na podlagi upoštevanja rokodelske tradicije, opredeliti bi moral pristojne organe ter določiti mehanizme za ohranitev te dejavnosti.

V strokovni literaturi najdemo različne pojme, ki opredeljujejo rokodelstvo. Rokodelstvo je opredeljeno bodisi kot obrt, pri kateri se s preprostim orodjem kaj izdeluje ali popravlja, rokodelec kot obrtnik, ki s preprostim orodjem kaj izdeluje ali popravlja. Rokodelstvo oziroma umetnostna obrt je opredeljeno kot aktivnost, ki hkrati potrebuje ročne in umetniške sposobnosti, rokodelske izdelke pa kot predmete ali izdelke, ki so izdelani s pomočjo teh veščin. Osnovni kriterij rokodelstva je pogosto določen tako, da je izdelek izdelan pretežno ročno, medtem ko izdelki, ki so izdelani masovno in strojno, niso rokodelski izdelki. Rokodelstvo ali umetnostna obrt je včasih tudi bolj natančno izražena kot mala ali ročna obrt in je vsaka različica dela, kjer so uporabni in okrasni predmeti izdelani v celoti ročno ali s pomočjo preprostega orodja. Izraz rokodelstvo se običajno uporablja za tradicionalne tehnike ustvarjanja predmetov, ki so hkrati praktični in estetski. Rokodelstvo ima svoje korenine v podeželski obrti, saj je iz opravljanja kmetijske dejavnosti izhajala potreba po različnih izdelkih iz doma pridelanih, nabranih ali izdelanih materialov (vir: Macarol B., Upravljanje, prenos in zaščita rokodelskega znanja kot dela nesnovne kulturne dediščine Slovenije, 2016, magistrska naloga).

Danes se v praksi uporabljajo različna poimenovanja za rokodelske dejavnosti, panoge oziroma rokodelstva, kot so na primer: lončarstvo, keramičarstvo, pečarstvo, pletarstvo, slamnikarstvo, izdelovanje bičev, tkalstvo, polstenje, suknarstvo, izdelovanje krpank, predilstvo, pletilstvo, kvačkanje, klekljarstvo, veziljstvo (vezenje), izdelovanje pripadnostnih kostumov, izdelovanje lesne galanterije, ščetarstvo (metlarstvo in krtačarstvo), coklarstvo, tesarstvo, mizarstvo, rezbarstvo, intarzerstvo, sodarstvo, kolarstvo, lesno strugarstvo, piparstvo, goslarstvo, izdelovanje drevakov in lesenih čolnov, oglarstvo, apneničarstvo, izdelovanje igrač in lutk, izdelovanje cvetnodeljskih butaric, okraševanje velikonočnih jajc, skodlarstvo, skrilarstvo, priprava slame za krovstvo, krovstvo (slama, skodle, deske, skril), medičarstvo in lectarstvo, izdelovanje loških in dražgoških (malih) kruhkov, svečarstvo, vrvarstvo, žeblljarstvo, podkovsko kovaštvo, orodno kovaštvo, nožarstvo, umetnostno kovaštvo, umetnostno livarstvo, kotlarstvo, umetnostno kamnoseštvo, strojarstvo, krznarstvo, izdelovanje usnjenih izdelkov, glavnikaarstvo, izdelovanje mila, čevljarstvo, sedlarstvo in jermenarstvo, oblikovanje iz testa, teklo pihaštvo, steklo brusaštvo, knjigoveštvo, ročna izdelava papirja, izdelovanje cvetja iz papirja in drugih gradiv, izdelovanje izdelkov iz suhega cvetja in dišavnic, izdelovanje mask in pustnih likov, izdelovanje maskot in lutk, ročno poslikavanje različnih predmetov, kaligrafija, pirografija, maketarstvo in modelarstvo.

Pojmi rokodelstvo, domača in umetnostna obrt, rokodelec, obrtnik oziroma podjetnik s področja domače in umetnostne obrti, rokodelske dejavnosti, rokodelske panoge ter podobne izpeljanke so v različnih državah Evropske unije različno definirane, s tem povezani pa so tudi različni sistemi ureditve področja mikro, malih, srednjih in obrtnih podjetij.

Posebnost rokodelstva v primerjavi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi je v tem, da je rokodelstvo na eni strani dejavnost s področja kulturne dediščine, na drugi strani pa je obravnavano kot vse ostale gospodarske dejavnosti na trgu. Ker so rokodelski izdelki narejeni pretežno ročno, predvsem pa v majhnih količinah ali unikatno, niso vedno v skladu s sodobnimi modnimi trendi, včasih tudi nimajo sodobne uporabne vrednosti, so dražji od podobnih ali enakih izdelkov, izdelanih na industrijski način, zato na trgu ne morejo cenovno konkurirati, s tem pa je ogroženo preživetje ne samo rokodelskih izdelkov, pač pa tudi rokodelskega znanja.

Analiza popisa rokodelcev v projektu »Zgodbe rok in krajev«, ki jo je izvedel Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije na območju 12 lokalnih akcijskih skupin in je zajel 58 slovenskih občin (vir: Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, 2018), je pokazala naslednje rezultate:

- med rokodelci je 67 % žensk in 32 % moških,
- 55 % rokodelcev je starih 50 let in več,
- 42 % rokodelcev je pridobilo svoja rokodelska znanja preko prenosa rokodelskih znanj v ožji ali širši družini, 8 % v rednem izobraževanju, 6 % preko nacionalnih poklicnih kvalifikacij, 23 % v delavnicah in tečajih, 21 % je samoukov,
- končano osnovno šolo ima 11 % rokodelcev, poklicno šolo 17 %, srednješolsko izobrazbo ima 39 % rokodelcev, višješolsko ali visokošolsko izobrazbo 28 %, 2 % je doktorjev znanosti,
- prevladujoča oblika ekonomskega statusa je osebno dopolnilno delo, ki ga ima 31 % rokodelcev, 28 % je gospodarskih oblik (samostojni podjetnik posameznik 21 %, t.im. popoldanski s. p. 4 %, d.o.o. 3 %), društva 5 %, dopolnilna dejavnost na kmetiji 5 %, neurejen status 25 % (od tega 16 % upokojeincev),
- za svoje izdelke ima pridobljen certifikat »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija« 35 % rokodelcev, okoli 7 % jih uporablja geografsko označbo oziroma druge certifikate in znamke,
- 31 % rokodelcev je vključenih v društva, 15 % v rokodelske centre, 6 % je članov Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, 1 % je vključenih v zadruge, 47 % rokodelcev ni vključenih v nobeno organizacijo.

Rokodelska znanja se prenašajo iz generacije v generacijo z raznimi oblikami formalnega izobraževanja in formalnega ali neformalnega usposabljanja.

Čipkarska šola v Idriji je edina prava rokodelska šola, ki deluje nepretrgoma že od svoje ustanovitve v letu 1976. Dijaki se lahko učijo rokodelskih veščin s področja oblikovanja stekla v Steklarski šoli v Rogaški Slatini, rokodelske veščine na področju lesarstva lahko pridobijo na srednjih lesarskih šolah. Priznana lesarska šola, ki že leta povezuje teorijo s praktičnim delom v obrtnih delavnicah je Srednja šola za lesarstvo, ki deluje v okviru Šolskega centra v Škofji Loki. Kamnoseštva se dijaki lahko izučijo v Šolskem centru Srečka Kosovela v Sežani, v okviru katere deluje poleg srednje poklicne šole, program kamnosek, tudi Višja strokovna šola, smer oblikovanje materiala. Študentje se naučijo tudi oblikovanja kamna in pridobijo strokovni naziv inženir oblikovanja. Na srednjih kovinarskih šolah v Sloveniji lahko dijaki pridobijo znanje za ročno obdelavo kovin, npr. za poklic kovača (vir: Bogataj J., Obletnica obrtnega šolstva in 11. razstava domačih in umetnostnih obrti, Ljubljana, 1996).

Posameznik lahko v Sloveniji pridobi nacionalno poklicno kvalifikacijo na področju rokodelstva na podlagi Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo in 85/09), ki omogoča pridobitev javne listine, s katero dokazuje, da ima znanja, spretnosti in kompetence na določeni ravni zahtevnosti. Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji je uradno potrdilo, s katerim posameznik izkazuje svojo usposobljenost za opravljanje določenega poklica. V postopku pridobivanja nacionalne poklicne kvalifikacije se upoštevajo različna znanja in spretnosti, ki jih posameznik lahko pridobi tudi z delom, ki ga opravlja pri delodajalcih, s študentskim delom, prostovoljnim delom ali prostočasnimi dejavnostmi, udeležbo na neformalnih programih izobraževanja ali tečajih, samostojnim učenjem, uporabo različnih medijev in podobno. Na področju domače in umetnostne obrti je rokodelcem dana možnost, da pridobijo nacionalno poklicno kvalifikacijo. Trenutno katalog nacionalnih poklicnih kvalifikacij obsega 28 poklicev s področja domače in umetnostne obrti, ki jih je možno pridobiti na neformalen način (vir: Center RS za poklicno izobraževanje, spletna stran). V primeru nacionalne poklicne kvalifikacije gre za uradno izkazovanje poklicne usposobljenosti in ne za obliko oziroma način prenosa znanja. S pridobljenim certifikatom posameznik izkazuje svojo usposobljenost za opravljanje določenega poklica, ne pridobi pa višje stopnje izobrazbe, ki jo je v Sloveniji možno pridobiti samo v okviru formalnega sistema izobraževanja.

Izobraževalni programi za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe se oblikujejo na podlagi poklicnih standardov. Poklicni standard je dokument, ki določa vsebino poklicne kvalifikacije na določeni ravni zahtevnosti in opredeljuje potrebna znanja, spretnosti ter splošne in poklicne zmožnosti. Poklicni standard sprejme minister, pristojen za delo, na predlog Strokovnega sveta Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje (v nadaljevanju: pristojni strokovni svet). Izobraževalni program se lahko oblikuje za več poklicnih standardov. Na podlagi poklicnega standarda se lahko oblikujejo tudi programi izpopolnjevanja in usposabljanja. Pristojni strokovni svet odloči, za katere poklicne standarde se oblikuje izobraževalni program in ga predlaga v sprejem in javno objavo ministru, pristojnemu za izobraževanje. Rokodelski izobraževalni programi bi lahko nastali samo, če bi obstajali pogoji za oblikovanje ustreznih poklicnih standardov na način, kot je pojasnjeno.

V okviru samih formalnih izobraževalnih programov s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja pa lahko vsaka šola, izvajalka takšnih izobraževalnih programov, del izvedbe programa v okviru tako imenovanega odprtega kurikuluma (to je približno 20 % vseh ur, potrebnih za izvedbo programa) modificira tako, da glede na vsebino osnovnega programa za dijake organizira spoznavanje in učenje vsebin s področja rokodelskih panog. Tako je to tisti del izobraževalnega programa (približno 20 %), ki ga določi šola v sodelovanju s predstavniki podjetij, obratovalnic, zavodov ali drugih organizacij socialnih partnerjev v lokalnem ali regionalnem okolju.

Zakon o vajeništvu (Uradni list RS, št. 25/17) v 5. členu določa, da je vajenec dijak, ki se izobražuje po izobraževalnem programu za pridobitev srednje poklicne izobrazbe, ki se izvaja v vajeniški obliki izobraževanja. Pogoji za mentorja so opredeljeni v 9. členu, in sicer mora imeti mentor najmanj srednjo strokovno izobrazbo, pedagoško-andragoško usposobljenost in vsaj tri leta delovnih izkušenj ali mojstrski, delovodski ali poslovodski naziv s področja, za katerega se vajenec usposablja. Izjemoma je mentor lahko tudi oseba s srednjo poklicno izobrazbo in vsaj petimi leti delovnih izkušenj s področja dejavnosti (panoge) oziroma poklica, za katerega se vajenec usposablja, in pedagoško-andragoško usposobljenostjo.

Zaradi upadanja števila rokodelcev z znanjem bi bilo potrebno zagotoviti širšo bazo usposobljenih rokodelcev, s katero se bo omogočilo boljši prenos rokodelskega znanja. Tudi starejšim rokodelcem, ki nimajo formalne izobrazbe bi bilo potrebno omogočiti, da bodo lahko izvajali neformalna usposabljanja. Z namenom varstva kulturne dediščine je potrebno poskrbeti za čim večji neformalni prenos znanja in veščin oseb, ki ohranjajo znanje več generacij.

Davčna zakonodaja rokodelstva kot opravljanja ekonomske aktivnosti ne obravnava posebej. Dohodke fizične osebe iz naslova opravljanja dejavnosti oziroma dela in storitev fizične osebe, ki naj bi imelo značilnosti rokodelstva, se po zakonu, ki ureja dohodnino, obravnava enako, kot dohodke fizične osebe iz naslova drugih dejavnosti oziroma opravljanja del in storitev. Znotraj sistema ima fizična oseba predvsem glede na obseg poslovanja ter glede na svoj celokupen položaj možnost izbire med različnimi sistemi ugotavljanja davčne osnove. Na izbiro so tudi poenostavljeni sistemi, ki so administrativno manj obremenjujoči in omogočajo večjo gotovost glede davčne obveznosti, vendar pa zaradi poenostavitev v manjši meri sledijo načelu obdavčevanja po ekonomski moči.

Po zakonu, ki ureja sistem in obveznost plačevanja davka na dodano vrednost, je davčni zavezanec vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti. Tudi v sistemu davka na dodano vrednost se davčnim zavezancem, tako pravnim kot fizičnim osebam, ki opravljajo svojo dejavnost v manjšem obsegu, z namenom poenostavitve postopka obračunavanja davka na dodano vrednost in zmanjševanja davčno-administrativnih bremen, omogoča uporaba posebne ureditve za male davčne zezavce in s tem oprostitvev obračunavanja davka na dodano vrednost.

V davčnem sistemu so tako vzpostavljeni mehanizmi, ki davčnim zavezancem omogočajo določen prostor za izbiro glede na svoje osebne okoliščine, predvsem tudi z vidika enostavnosti in gotovosti pri izpolnjevanju davčnih obveznosti.

Posebnosti ustavnega načela enakosti v davčnem pravu so v tem, da ima zakonodajalec pri izbiri davčnega predmeta, pri določitvi davčne osnove, davčne stopnje in davčnih oprostitev široko polje presoje, da pa mora pri izpeljavi sprejete odločitve spoštovati enakost v obremenitvi, ki je odsev splošnega načela enakosti v davčnem pravu, ter da te zahteve brez utemeljenega razloga ne more opustiti. Podpiranje določenih drugih politik prek davčnega sistema je torej dopustno, vendar le takrat, ko so tovrstni ukrepi lahko učinkoviti in pravični z vidika zastavljenega cilja ter hkrati administrativno racionalni z vidika davčnega sistema kot celote. Z uvajanjem dodatnih olajšav in posebnih obravnav davčni sistem postaja tudi vedno bolj netransparenten, administrativno zahteven za izvajanje in nadzor ter neučinkovit z vidika doseganja zastavljenega cilja. Predlog vzpostavitve posebne davčne obravnave oziroma uvedbo posebnih davčnih ugodnosti oziroma olajšav za manjši, specifični krog subjektov, je v nasprotju z zasledovanjem temeljnih davčnih načel in ciljem davčne politike, ki so ključni pri oblikovanju davčnega sistema. V takih primerih je po mnenju Ministrstva za finance bistveno učinkoviteje in tudi pravičnejše državno podporo na področju rokodelstva usmeriti ciljno preko neposrednih podpor.

Rokodelec ni poklic, ampak je generični pojem, ki združuje različne poklice. Nekateri posamezniki s specializiranimi poklici se že zdaj vpisujejo v razvid samozaposlenih v kulturi na področju kulturne dediščine in ustvarjalnosti. Uredba o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, št. 45/10, 43/11, 64/12, 28/14, 35/16 in 84/16) v Prilogi I, ki je njen sestavni del, določa poklice pedagog (kulturna dediščina in ustvarjalnost), interpretator kulturne dediščine, izdelovalec glasbil, oblikovalec tekstilij in oblačil, unikatni oblikovalec. V okviru Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb; v nadaljevanju: ZUJIK) bo v okviru terminologije specializiranih poklicev preučena možnost vključitve poklica, ki se prekriva z rokodelstvom. Posameznik se registrira pri Ministrstvu za kulturo, če samostojno opravlja specializiran poklic na področjih iz 4. člena ZUJIK.

Opravljanje rokodelskih dejavnosti kot dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ureja Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uradni list RS, št. 57/15 in 36/18), ki določa skupine in vrste dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, njihove značilnosti in obseg, vsebino vloge za pridobitev dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti, vpis v register kmetijskih gospodarstev, podrobnejše pogoje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti, nadzor in sankcije za kršitve. Letni dohodek iz dopolnilnih dejavnosti ne sme presegati treh povprečnih letnih plač na zaposlenega v Republiki Sloveniji v preteklem letu.

Ena izmed pravnih oblik za opravljanje dela je tudi osebno dopolnilno delo. Opravljanje osebnega dopolnilnega dela je v 7. členu Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 32/14, 47/15 – ZZSDT, 43/19 in 121/21 – ZJN-3B; v nadaljevanju: ZPDZC-1) določeno kot delo, ki ne šteje za delo na črno. Po določbi tretjega odstavka 12. člena ZPDZC-1 se za osebno dopolnilno delo šteje tudi, kadar posameznik sam izdeluje izdelke domače in umetnostne obrti v skladu z zakonom, ki ureja obrtno dejavnost, druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih in jih prodaja, ali kadar nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča, pod pogojem, da so ta dela določena v podzakonskem aktu iz 16. člena tega zakona. Na podlagi ZPDZC-1 je bil sprejet Pravilnik o osebnem dopolnilnem delu (Uradni list RS, št. 94/14 in 56/22; v nadaljevanju: Pravilnik). ZPDZC-1 in Pravilnik delita dela, ki se lahko opravljajo kot osebno dopolnilno delo, na dve osnovni skupini (odvisno od vrste dela in od tega, kdo ima obveznost nakupa vrednotnice). Pravilnik v okviru teh dveh skupin natančno določa vrste del, ki se znotraj posamezne skupine lahko opravljajo kot osebno dopolnilno delo. V drugo skupino, v okviru katere ima obveznost pridobitve vrednotnic izvajalec dela in se dela lahko opravljajo tudi za pravno osebo, tuj pravni subjekt ali samozaposleno osebo, pa sodijo dela določena v prilogi 1/B Pravilnika, ki je njegov sestavni del, tj. kadar posameznik sam izdeluje, prodaja in prikazuje izdelovanje izdelkov domače in umetnostne obrti, ki niso namenjeni zaužitju; druge izdelke, ki se izdelujejo na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih in ki niso namenjeni zaužitju; kadar nabira in prodaja gozdne sadeže in zelišča v njihovi osnovni obliki, kadar melje žito, žge

apno ali oglje na tradicionalen način in prodaja. Glede na navedeno je v okviru obstoječe zakonodaje delno že možno opravljanje rokodelstva v okviru osebnega dopolnilnega dela.

Vključitev v obvezno zavarovanje v skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo) je odvisna od pravnega statusa osebe, ki opravlja dejavnost (npr. kot status samostojnega podjetnika po predpisih o gospodarskih družbah, kot dopolnilna dejavnost na kmetiji po predpisih o kmetijstvu,...). Zakon določa obveznost in izjeme zavarovanja različnih zavarovancev, pri čemer v 8. alineji tretjega odstavka 20. člena določa primere obveznega zavarovanja za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, za osebe, ki opravljajo dejavnost domače in umetnostne obrti z osebnim delom in brez zaposlenih. V zvezi z omogočanjem dvojnega statusa, torej prejetjem celotne pokojnine ob hkratnem ohranjanju aktivnega statusa, se zasleduje cilj enotne ureditve dvojnega statusa ne glede na zavarovalno podlago, na kateri se delo opravlja, zaradi česar ministrstvo, pristojno za delo, ni naklonjeno parcialnim urejanjem dvojnega statusa zgolj za nekatere dejavnosti. Gre za tematiko, ki jo je potrebno enotno in premišljeno urediti v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki je temeljni zakon, na katerem temelji tako pridobivanje pravice do pokojnine kot tudi pravila njenega izplačevanja.

Zakon o trgovini (Uradni list RS, št. 24/08, 47/15 in 139/20, v nadaljevanju: ZT-1) določa način in pogoje za opravljanje trgovinske dejavnosti ter nadzor nad izvajanjem zakona. Rokodelci svoje izdelke najpogosteje prodajajo zunaj prodajaln (na prireditvah, sejmihi, shodih in podobno) oziroma na način, za katerega je skladno s prvim odstavkom 6. člena ZT-1 potrebno pridobiti pisno soglasje lastnika ali pooblaščenega upravljavca prostora, na katerem se prodaja blago. V primeru, da bi v zakonu pričeli naštevati izjeme, oziroma blago, za katerega ni potrebno pridobiti pisnega soglasja, bi izničili načelo enakosti, po katerem vsi subjekti, ki ponujajo potrošnikom blago, poslujejo pod enakimi pogoji.

V letu 2013 je bila izvedena ocena ustreznosti regulacije obrtnih dejavnosti. Glavni kriteriji za ohranitev regulacije so bili varovanje življenja, zdravja in premoženja ljudi ali zagotavljanje varstva okolja. Rokodelstvo po naravi ni takšna dejavnost, da bi bila zaradi varovanja življenja, zdravja in premoženja ljudi ali zagotavljanja varstva okolja potrebna regulacija vstopnih pogojev s strani države. Regulacija vstopnih pogojev bi tako le še otežila vstop v dejavnost, zaradi česar Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ne podpira regulacije vstopnih pogojev za opravljanje dejavnosti rokodelcev.

Obrtni zakon (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.; v nadaljevanju: Obrtni zakon) v 26. členu določa, da ministrstvo, pristojno za obrt, določi pogoje in način opravljanja mojstrskega izpita v soglasju z ministrstvom, pristojnim za šolstvo in šport, Svetom za poklicno izobraževanje in Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije. Na podlagi 28. člena Obrtnega zakona pridobi pravico do opravljanja mojstrskega izpita, kdor je pridobil srednjo poklicno izobrazbo in ima vsaj tri leta izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit; kdor je pridobil srednjo strokovno izobrazbo in ima vsaj dve leti izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit oziroma kdor ima najmanj višjo strokovno izobrazbo in vsaj eno leto izkušenj na področju, na katerem želi opravljati mojstrski izpit. V skladu z 29. členom Obrtnega zakona sme naziv obrtni mojster v zvezi z opravljanjem obrtnih dejavnosti po tem zakonu uporabljati le tisti, ki je za opravljanje posamezne obrtne dejavnosti opravil mojstrski izpit. Pravilnik o mojstrskih izpitih (Uradni list RS, št. 101/04), ki je bil izdan na podlagi 26. člena Obrtnega zakona, v 3. členu določa, da se mojstrski izpit opravlja v štirih delih: praktični del (I. del), strokovno-teoretični del (II. del), poslovodno-ekonomski del (III. del) in pedagoško-andragoški del (IV. del). Posamezni deli mojstrskega izpita so razdeljeni na izpitne enote v skladu z izpitnim katalogom. Rokodelec sme uporabljati naziv mojster samo v primeru, da ima uspešno opravljen mojstrski izpit. S tem pridobi mojstrski naziv oziroma mojstrsko diplomo, ki jo izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (44. člen Pravilnika o mojstrskih izpitih).

Obrtni zakon v 33. členu določa, da je Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije oseba javnega prava in je samostojna, strokovno poslovna organizacija, ki deluje na območju Republike Slovenije. V skladu z 31. členom Obrtnega zakona se lahko v zbornico in območne obrtno-podjetniške zbornice zaradi zagotavljanja strokovnosti in skupnih interesov pri opravljanju obrtne dejavnosti, včlanijo vse fizične in pravne osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost kot domačo in umetnostno obrt ali želijo sodelovati pri uresničevanju ciljev in nalog Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije ali območnih zbornic. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi 34. člena Obrtnega zakona spremlja in obravnava problematiko dela obrti, skrbi za njen skladen razvoj, oblikuje stališča in predloge obrti za spremembe gospodarskega sistema in ekonomske politike, izvaja javna pooblastila po Obrtnem zakonu in drugih zakonih, naloge s področja poklicnega izobraževanja, vodi register območnih obrtno-podjetniških zbornic ter opravlja druge naloge.

V okviru Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije deluje Sekcija za domačo in umetnostno obrt. V skladu s 15. členom Obrtnega zakona deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije strokovna komisija za preverjanje izdelkov domačih in umetnostnih obrti. Strokovna komisija izdelke ocenjuje na podlagi omenjenega 15. člena Obrtnega zakona, 31. člena Statuta Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije ter Pravilnika o sestavi in načinu dela strokovne komisije za ocenjevanje izdelkov domače in umetnostne obrti pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije. Naloga strokovne komisije je izdajanje mnenj za posamezne rokodelske izdelke, ki jih prejme v oceno. Na podlagi mnenja strokovne komisije Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije izda certifikat, s katerim potrdi, da je določen izdelek mogoče šteti in poimenovati kot predmet domače in umetnostne obrti. Strokovno komisijo sestavljajo predsednik in štirje stalni člani, ki jih za dobo štirih let imenuje upravni odbor Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije izmed strokovnjakov s področja etnologije, oblikovanja, likovne dejavnosti in zgodovine umetnosti. Postopek za pridobitev mnenja oziroma certifikata se prične z vlogo izdelovalca za ocenitev izdelka oziroma skupine izdelkov. Glede na oceno izdelka (oziroma skupine izdelkov) izda strokovna komisija mnenje, da izdelek šteje ali ne šteje za izdelek domače oziroma umetnostne obrti. Izdelki, ki pridobijo pozitivno mnenje, morajo biti v prodaji označeni s posebno nalepko »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija« oziroma obešanko s številko izdanega certifikata, ki jih izdaja Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. Slednja tudi vodi evidenco izdanih mnenj strokovne komisije. Izdelovalec, ki prejme pozitivno mnenje strokovne komisije, izpolnjuje pogoje za prigrasitev dejavnosti s področja domače in umetnostne obrti. Če določen izdelek ne ustreza več merilom, določenim s Pravilnikom o sestavi in načinu dela strokovne komisije za ocenjevanje izdelkov domače in umetnostne obrti pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije, izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije sklep o neveljavnosti pozitivnega mnenja. Strokovna komisija je od leta 1993 pa do sredine decembra 2021 ocenila pribl. 55.000 izdelkov in izdala 9.209 mnenj, od tega 3.748 pozitivnih. Poleg ocenjevanja v prostorih Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, deluje strokovna komisija tudi na terenu. To še posebej velja v primerih, kadar nastopijo dvomi o izdelovanju izdelkov na naslovu izdelovalca ali ob morebitnih sumih več serijske, predvsem ne ročne proizvodnje.

Leta 2002 je bilo v Sloveniji registriranih 569 samostojnih podjetnikov posameznikov s področja domače in umetnostne obrti, leta 2012 še 394, konec leta 2020 pa le še 122 rokodelcev in 5 gospodarskih družb (vir: Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2021, Strategija razvoja poslovnega okolja 2021-2025, za dvig konkurenčnosti malega gospodarstva, 2021).

Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije je bil ustanovljen v letu 2014 z namenom sooblikovanja pravnih temeljev statusa rokodelcev v Sloveniji. S svojimi aktivnostmi spodbuja tudi k večji kakovosti rokodelskih izdelkov, k njihovi širši promociji in trženju ter prenosu znanj na mlajše generacije.

Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, ki povezuje rokodelske centre ter jih zastopa in predstavlja doma in v tujini, predstavlja vezni člen med rokodelskimi centri in državo in na tej podlagi spremlja, koordinira in strateško umešča razvoj rokodelstva in rokodelskih centrov. Povezuje se tudi s sorodnimi institucijami in drugimi deležniki ter sodeluje pri oblikovanju pravnih in razvojnih temeljev ohranjanja in razvoja rokodelstva ter skrbi za njegovo popularizacijo in promocijo. Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije povezuje rokodelske centre skozi programske aktivnosti, kot so Slovenski rokodelski festival, tematske okrogle mize, osrednja in gostujoče razstave, sodobne razvojne vsebine in podobno. Pri svojem delovanju Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije spodbuja prenos znanj in dobrih praks, spodbuja k višji kakovosti rokodelskih izdelkov in njihovem ustreznem vrednotenju. Prav tako se vključuje v mednarodne mreže in stanovske organizacije, projektno se povezuje in vključuje na področju kulturnega turizma ter informira rokodelske centre in rokodelce o aktualnem dogajanju na področju rokodelstva (vir: Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, 2022).

Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije trenutno povezuje devet rokodelskih centrov, ki so si v obsegu, formalni organiziranosti in organizacijski obliki zelo različni. Vsem je skupno poslanstvo trajne skrbi za izdelovanje, ohranjanje, raziskovanje, prikazovanje, izobraževanje, razstavljanje in populariziranje rokodelstva ter posameznih rokodelskih znanj in veščin. Rokodelski centri, ki so člani Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, povezujejo več kot 750 rokodelcev:

- Mreža rokodelcev Srca Slovenije je bila ustanovljena v letu 2014, koordinator mreže je Razvojni center Srca Slovenije, d. o. o.. V Mreži rokodelcev Srca Slovenije je 120 članov, med katerimi so posamezni rokodelci, trgovine z rokodelskimi izdelki ter društva in organizacije iz različnih občin (Dol pri Ljubljani, Domžale, Hrastnik, Ivančna Gorica, Kamnik, Komenda, Litija, Lukovica, Mengeš, Moravče, Radeče, Šentrupert, Šmartno pri Litiji, Trbovlje, Trzin in Zagorje ob Savi). Mreža rokodelcev Srca Slovenije povezuje tradicionalna rokodelska znanja s sodobnimi podjetniškimi pristopi in spodbuja k večji kakovosti rokodelskih izdelkov in njihovi širši promociji, prenosu znanj na mlajše generacije in k učinkovitejšemu skupnemu trženju doma in po svetu (vir:

Mreža rokodelcev Srca Slovenije, spletna stran, 2022). Razvojni center Srca Slovenije, d. o. o. je upravljavec kolektivne tržne znamke »Srce Slovenije«, po modelu »Izvirno slovensko«. Certifikat kakovosti ima trenutno 35 rokodelcev za 135 rokodelskih izdelkov (vir: Razvojni center Srca Slovenije, d. o. o., 2022);

- Javni zavod Rokodelski center Ribnica - zavod za rokodelstvo, muzejsko in galerijsko dejavnost je leta 2010 ustanovila Občina Ribnica za opravljanje javne službe na področju etnologije, domače in umetnostne obrti, zgodovine, likovne in druge umetnosti – gledališče, glasba, literatura, ples, ki ohranjajo, razvijajo in nadgrajujejo naravno in kulturno dediščino ter muzejsko in galerijsko dejavnost. V sestavo zavoda sodijo organizacijske enote Rokodelski center, Muzej Ribnica in Galerija Miklova hiša. V centru je organizirana muzejska trgovina, suhorobarska in lončarska delavnica, razstavni prostor s stalno razstavo in prostor začasne razstave, predavalnica in knjižnica (vir: Rokodelski center Ribnica, spletna stran, 2022). Geografsko označbo »Ribniška suha roba«, katere nosilka je Občina Sodražica, ima 33 rokodelcev. Blagovna znamka lesenih izdelkov »Ribrand« je plod sodelovanja med Rokodelskim centrom Ribnica in oblikovalskim studiem Mashoni (vir: Rokodelski center Ribnica, 2022);
- V okviru Zavoda Marianum za vzgojno-izobraževalno, socialno, kulturno in versko dejavnost Veržej je bila leta 2006 ustanovljena enota Center domače in umetnostne obrti. Za šolske skupine, organizirane skupine, turiste in družine izvaja programe v okviru neformalnega izobraževanja in usposabljanja, trži in promovira rokodelske poklice severovzhodne Slovenije, za goste in obiskovalce organizira ustvarjalne delavnice prostoročnega oblikovanja iz gline.. Center ima rokodelske delavnice, prostore za svetovalno in izobraževalno delo, predavalnico, Ekomuzej s strokovno knjižnico in dokumentacijo, rokodelsko trgovino in razstavni prostor (vir: Zavod Marianum Veržej, spletna stran, 2022). Kakovostni ročno narejeni lončarski izdelki Centra domače in umetnostne obrti Veržej so opremljeni z logotipom »Center DUO« in »Marianum«. Nosilec kolektivne blagovne znamke »Jeruzalem Slovenija« je Javni zavod za turizem, kulturo in šport Ormož. Certifikat kakovosti zagotavlja, da je lončarski izdelek kakovostno izdelan, da je izdelan na določenem geografskem območju in da izpolnjuje določene kriterije (vir: Center domače in umetnostne obrti Veržej, 2022);
- Center domače in umetnostne obrti, Rokodelska zadruga, z. b. o., so. p., iz Slovenske Bistrice je ob ustanovitvi leta 2003 deloval kot sekcija Društva Majolika, od leta 2014 pa je registriran kot zadruga in socialno podjetje. Povezuje izdelovalce domače in umetnostne obrti, zagotavlja skupno trženje in promocijo izdelkov, izvaja izobraževanja, usposabljanja in svetovanje s ciljem vzpodbujati in omogočiti kulturno ustvarjalnost, bogatenje turistične ponudbe in zagotavljanje prepoznavnosti lokalnega in širšega okolja. Center obsega razstavni prostor, lončarsko delavnico in manjšo trgovino z lončarskimi izdelki (vir: CDUO, Rokodelska zadruga, spletna stran, 2022). Center izdeluje in prodaja keramične izdelke, ki imajo logotip »CDUO«, ki zagotavlja, da gre za tradicionalen, kakovosten, ročno izdelan lončarski izdelek, izdelan v CDUO Slovenska Bistrica. Izbor rokodelskih izdelkov CDUO ima certifikat kolektivne blagovne znamke »Naše najboljše«, ki ga podeljuje Zavod za turizem Maribor (vir: CDUO, Rokodelska zadruga, 2022);
- Rokodelski center domače in umetnostne obrti Škofja Loka od leta 2011 dalje deluje v okviru Razvojnega centra Sora d. o. o., ki povezuje občine Gorenja vas Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri. Poslanstvo centra je ohranjanje bogate rokodelske tradicije na Škofjeloškem in Gorenjskem, prenos rokodelskih znanj in njihova nadgradnja. Center ima prostore v središču starega jedra Škofje Loke (razstavni prostor, manjšo trgovino rokodelskih izdelkov in rokodelsko delavnico) in pripravlja občasne prireditve, izobraževanja in razstave (vir: Rokodelski center DUO Škofja Loka, spletna stran, 2022). Nekateri rokodelski izdelki imajo označbo kolektivne blagovne znamke »Babica in dedek: naravni izdelki iz Škofjeloških hribov«, ki označuje kontrolirano poreklo izdelkov z območja občin Gorenja vas – Poljane, Škofja Loka, Železniki ter Žiri in katere lastnica je Razvojnega centra Sora d. o. o. (vir: Rokodelski center DUO Škofja Loka, 2022);
- Rokodelski center Rogatec deluje v okviru Zavoda za kulturo, turizem in razvoj Rogatec, ki ga je ustanovila Občina Rogatec. Center domuje v Dvorcu Strmol in ponuja učno doživljajske rokodelske in etnografske delavnice, tradicionalne prireditve in druge programe na temo rokodelstva ter rokodelske dediščine Obsotelja in Kozjanskega (vir: Rokodelski center Rogatec, spletna stran, 2022). V štirih profesionalno opremljenih rokodelskih delavnicah (steklarski, lončarski, pletarski in tkalski) izdelujejo 65 rokodelskih izdelkov (replik tradicionalnih izdelkov ter sodobne, inovativne izdelke iz dediščine in kulturnega izročila Obsotelja in Kozjanskega (vir: Rokodelski center Rogatec, 2022);
- Gimnazija Jurija Vege Idrija, Čipkarska šola Idrija je bila ustanovljena leta 1876 in povezuje občine Idrijo, Spodnjo Idrijo, Cerkno, Ledine, Godovič, Črni Vrhu nad Idrijo, Podkraj, Vipavo in Col. Šola izobražuje otroke in mladino, kot tudi različne ciljne skupine zainteresiranih odraslih posameznikov ter je aktivna v slovenskem in mednarodnem prostoru, skozi različne promocijske

aktivnosti in projekte pa se povezuje z domačimi in tujimi klekljarskimi centri (vir: Gimnazija Jurija Vege Idrija, spletna stran 2022). Gimnazija Jurija Vege Idrija, Čipkarska šola Idrija je nosilec logotipa »Čipkarska šola Idrija«, ki zagotavlja, da gre za kakovostno izdelano ročno klekljano idrijsko čipko oziroma kakovosten izdelek z ročno klekljano idrijsko čipko, ki je zasnovan, oblikovan in izdelan v Čipkarski šoli Idrija. Na čipkah oziroma izdelkih s čipko se uporablja tudi oznaka Registra nesnovne kulturne dediščine, katere nosilec je Slovenski etnografski muzej / Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine. Oznaka geografske označbe »Idrijska čipka« zagotavlja, da je idrijska čipka kakovostno izdelana, da je bila izdelana na določenem geografskem območju, da izpolnjuje določene kriterije kulturne dediščine ter uporabljenih pretežno naravnih materialov za izdelavo. Nosilec oznake je Odbor za označbo porekla idrijske čipke, ki ga je ustanovila Občina Idrija. Oznaka kolektivne blagovne znamke »Idrija izbrano« označuje geografski izvor rokodelskega izdelka na opredeljenem območju Geoparka Idrija, nosilec znamke je Zavod za turizem Idrija (vir: Čipkarska šola Idrija, 2022);

- Rokodelski center Koroške, ki je v letu 2002 nastal kot produkt projekta »Spodbujanje razvoja trženja rokodelskih izdelkov Koroške«, deluje v okviru Podjetniškega centra Slovenj Gradec d. o. o.. Čezmejni projekt domače in umetnostne obrti Kunsthandwerk – Rokodelska kulturna dediščina deluje v Sloveniji na škofovškem območju in v regijah Koroška, Obsočje in Kozjansko, v Avstriji pa na južnem Koroškem. Cilji projekta so ohranjanje in prenašanje rokodelskih veščin o izdelavi izdelkov domače in umetnostne obrti v okviru mrežnih čezmejnih informacijskih centrov za domačo in umetnostno obrt v Rogatcu, Škofji Loki, Slovenj Gradcu in Celovcu. Center v mestnem jedru Slovenj Gradca obsega razstavno-prodajni prostor in prireja rokodelske tečaje, organizira rokodelske tržnice, postavil je verigo delavnic odprtih vrat in jih vpel v lokalno turistično ponudbo, razvija svetovalno podporo izdelovalcem ter pomaga pri trženju in vzpostavitvi prodajnih mest (vir: Rokodelski center Koroške, spletna stran, 2022);
- Društvo rokodelcev - Rokodelski center Moravče deluje na ožjem ter širšem okolišu Moravč, člani pa prihajajo tudi iz drugih občin (Domžale, Kamnik, Dol pri Ljubljani, Ljubljana...). Člani se ukvarjajo z različnimi rokodelskimi dejavnostmi in se predstavljajo na razstavah, sejnih, prireditvah in v medijih (vir: Društvo rokodelcev - Rokodelski center Moravče, spletna stran, 2022). Nekateri rokodelci iz društva imajo za svoje izdelke pridobljen certifikat kakovosti kolektivne blagovne znamke »Srce Slovenije« ter uporabljajo oznako »Register nesnovne kulturne dediščine« za štiri vpise (vir: Društvo rokodelcev - Rokodelski center Moravče, 2022).

V vseh naštetih rokodelskih centrih ima največ rokodelcev za svoje izdelke pridobljen certifikat Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije oziroma na izdelkih uporablja znamko »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«.

V praksi je torej najbolj razširjena in uporabljena znamka »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«, uporabljajo pa se tudi kolektivna tržna znamka »Srce Slovenije«, geografska označba »Ribniška suha roba«, blagovna znamka »Ribbrand«, kolektivna blagovna znamka »Jeruzalem Slovenija«, logotip »Center DUO«, logotip »Marianum«, logotip »CDUO«, kolektivna blagovna znamka »Naše najboljše«, kolektivna blagovna znamka »Babica in dedek: naravni izdelki iz Škofjeloških hribov«, logotip »Čipkarska šola Idrija«, geografska označba »Idrijska čipka«, kolektivna blagovna znamka »Idrija izbrano«, kolektivna blagovna znamka »Srce Slovenije«, oznaka »Register nesnovne kulturne dediščine« ter druge geografske označbe, certifikati originalnosti in kakovosti, blagovne znamke. Sistem certificiranja in oblikovanja kolektivnih blagovnih znamk večinoma izhaja iz modela "Izvorno slovensko", vse izdelke pa oceni neodvisna strokovna komisija. Obstaja pa še vrsta drugih kolektivnih blagovnih znamk, ki se posredno vežejo na rokodelske izdelke (kot npr. Bohinjsko, Okusi Rogle, Sevnica Premium, Dobrote Dolenjske, Okusiti Laško, Bled Local selection).

Aktivnosti rokodelskih centrov na regionalnem in lokalnem območju so usmerjene v (vir: Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, 2022):

- prenos rokodelskih znanj in veščin (identificiranje in spremljanje pojavnosti rokodelskih znanj, njihovo evidentiranje in arhiviranje, izvajanje rokodelskih delavnic in usposabljanj, povezovanje z izobraževalnimi ustanovami in programi, pripravo, izdajo in posredovanje strokovne literature, izvajanje preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij),
- revitalizacijo rokodelskih znanj in veščin ter njihovo sodobno nadgradnjo, sprejemanje in sooblikovanje regionalnih in lokalnih politik in aktivnosti za ohranjanje in razvoj rokodelstva, koordiniranje aktivnosti z ostalimi rokodelskimi centri in partnerji za razvoj, članstvo in aktivno sodelovanje pri oblikovanju ter realizaciji programa in dogodkov Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, povezovanje rokodelk in rokodelcev ter spodbujanje njihove ustvarjalnosti, izvajanje aktivnosti za razvoj in kvaliteto rokodelskih izdelkov, spodbujanje in pomoč rokodelcev pri pridobitvi ustreznih statusov, regionalnih in nacionalnih certifikatov, sodelovanje v nacionalnih in mednarodnih projektih),

- ozaveščanje javnosti o pomenu in potencialih rokodelstva (utrjevanje nacionalne zavesti skozi promocijo rokodelk in rokodelcev ter rokodelstva, informiranje javnosti o pomenu ohranjanja rokodelskih znanj in kulturne dediščine, širjenje prepoznavnosti o kakovostnih, izvirnih rokodelskih izdelkih, organiziranje razstav in predstavitev, udeležbe na lokalnih, regionalnih in mednarodnih prireditvah, izvajanje različnih neformalnih oblik izobraževanj za zainteresirano javnost, sodelovanje v strokovnih organih s področja varovanja nesnovne kulturne dediščine),
- razvijanje trga za rokodelske izdelke in storitve (spodbujanje ustvarjalnosti in podjetništva, proizvodnja in prodaja lastnih rokodelskih izdelkov, razstavno prodajne galerije v centrih, ki vključujejo izdelke povezanih rokodelk in rokodelcev, skupna promocija in trženje, oblikovanje celostne podobe označevanja rokodelskih točk, vključevanje teh točk in vsebin v turistične programe, organiziranje podpornih storitev za rokodelce, promocijske aktivnosti, razstave, predstavitve na sejemskih prireditvah, ipd.).

V okviru Zveze društev upokojencev Slovenije aktivno deluje več kot 2.000 rokodelk in rokodelcev, ki so združeni v 168 rokodelskih sekcijah v okviru društev upokojencev v celi Sloveniji. Poleg tega je veliko rokodelcev vključenih v druga društva (društva invalidov, društva podeželskih in kmečkih žena, turističnih društev in drugih). Glavni motiv delovanja upokojencev v okviru društev upokojencev ni proizvodnja rokodelskih izdelkov za prodajo in zaslužek, ampak predvsem druženje, prenašanje znanja na sovrstnike in na mlade, vzpodbujanje samozaupanja in aktivnega staranja starejših, ohranjanje kulturne dediščine ter sodelovanje na različnih dogodkih, prireditvah, razstavah, delavnicah ipd.. Prenašanje znanja se izvaja tudi v okviru rokodelskih razstav, ki jih izvajajo na treh nivojih, in sicer vsaka sekcija v društvu upokojencev v svojem okolju, rokodelske razstave v pokrajinskih zvezah društev upokojencev in rokodelska razstava na nivoju Zveze društev upokojencev Slovenije. Letno se organizira preko 120 različnih rokodelskih razstav po Sloveniji. V letu 2021 je bilo organiziranih tudi 11 pokrajinskih razstav po celi Sloveniji, na katerih so sodelovale rokodelske sekcije iz 103 društev upokojencev s 583 udeleženci. Na nivoju Zveze društev upokojencev Slovenije se organizira letna rokodelska razstava v okviru Dnevoev medgeneracijskega sožitja in rokodelske delavnice Delfin, skupno je bilo v osmih letih izvedenih 113 delavnic, ki se jih je udeležilo 915 rokodelk in rokodelcev. Na področju rokodelskih razstav in delavnic že aktivno sodelujejo s Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, saj veliko upokojencev aktivno dela v rokodelskih centrih. Rokodelci se v posameznih okoljih aktivno vključujejo v prenos svojega znanja na mlade v sodelovanju z lokalnimi vrtci in osnovnimi šolami.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije kot strokovna organizacija, ki varuje in zastopa interese kmetijstva, gozdarstva in ribištva, v okviru svojih pristojnosti pospešuje gospodarno in okolju prijazno kmetovanje, gozdarstvo in ribištvo in svetuje tudi posameznim kmetom, ki se ukvarjajo z rokodelstvom. Opravljanje rokodelskih dejavnosti kot dopolnilne dejavnosti na kmetiji ureja Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uradni list RS, št. 57/15 in 36/18), ki v 18. členu določa dopolnilne dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki. Po podatkih iz Registra kmetijskih gospodarstev oziroma na podlagi števila izdanih dovoljenj za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji nosilcem, članom kmetije, se na slovenskih kmetijah izvaja 1.244 vrst rokodelskih dejavnosti (vir: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, julij 2022).

Slovenski etnografski muzej, ki ga je leta 1923 ustanovilo Ministrstvo za prosveto Kraljevine Jugoslavije, Pokrajinska uprava za Slovenijo, na temelju etnografskih zbirk oziroma etnografskega oddelka Kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani (ustanovljenega leta 1821), uresničuje naloge zbiranja, ohranjanja, dokumentiranja, preučevanja, interpretacije, upravljanja in razstavljanja premične in nesnovne kulturne dediščine, povezane z načini življenja v slovenskem etničnem prostoru in med Slovenci po svetu, posreduje védenja o tej dediščini javnosti ter skrbi za pozitiven odnos do kulturne raznolikosti in drugih kultur. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Slovenski etnografski muzej (Uradni list RS, št. 60/03, 11/09 in 66/16) je Republika Slovenija, ki je ustanovitelj Slovenskega etnografskega muzeja, ustanoviteljske pravice in obveznosti Republike Slovenije pa izvaja Vlada Republike Slovenije, uskladila njegovo delovanje z določbami zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, uredila njegov status, razmerja med ustanoviteljem in zavodom ter temeljna vprašanja glede organizacije, dejavnosti in načina financiranja zavoda.

Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg), ki določa načine varstva kulturne dediščine ter pristojnosti pri njenem varstvu z namenom omogočiti celostno ohranjanje dediščine, med drugim ureja tudi način vpisa nesnovne kulturne dediščine v register nesnovne dediščine, razglasitev dediščine za nesnovno dediščino posebnega državnega pomena in nominiranje enot nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji (priprava nominacije za vpis v reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva pod okriljem Organizacije združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo - Unesco). Slovenija je Unescovo konvencijo iz leta 2003

ratificirala leta 2008 z Zakonom o ratifikaciji Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/08). Konvencija zavezuje državo pogodbenico, da izvaja ustrezne ukrepe za zagotovitev varovanja nesnovne kulturne dediščine na njenem ozemlju, pri čemer varovanje pomeni ukrepe za zagotovitev ohranjanja nesnovne kulturne dediščine, vključno s prepoznavanjem, dokumentiranjem, raziskovanjem, ohranjanjem, zaščito, spodbujanjem, izboljševanjem, prenosom, še posebej s formalno in neformalno izobrazbo kakor tudi z oživitvijo različnih vidikov te dediščine. Konvencija zagotavlja ohranjanje in spoštovanje nesnovne kulturne dediščine ob sodelovanju skupnosti, skupin, ustreznih nevladnih organizacij in posameznikov, večje zavedanje o pomembnosti tovrstne dediščine na lokalni, državni in mednarodni ravni ter medsebojno spoštovanje, mednarodno sodelovanje in pomoč. Nesnovna kulturna dediščina v skladu z Unescovo Konvencijo o varovanju nesnovne kulturne dediščine pomeni prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezana orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine.

Državno javno službo varstva nesnovne dediščine opravljajo koordinator varstva nesnovne dediščine, državni in pooblaščen muzeji ter Javni zavod Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, ki med drugim identificira, vrednoti in dokumentira kulturno dediščino in pripravlja predloge za vpis dediščine v register, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo. Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine je Slovenski etnografski muzej, ki zbira pobude za vpis v register nesnovne kulturne dediščine.

Center za kreativnost, ki deluje v okviru Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, se primarno sicer ne ukvarja s področjem rokodelstva, vendar pa je s svojo ustanovitvijo kljub temu postal eden od deležnikov pri razvoju področja, predvsem v luči razvoja t.i. kulturnih in kreativnih industrij, med katere sodijo tudi rokodelske dejavnosti, ki se vse pogostejše spajajo s sodobnim oblikovanjem. Center za kreativnost tako skupaj z razpisi Ministrstva za kulturo tvori podporno okolje za razvoj kreativnega in kulturnega sektorja pri nas. V letih od 2018 do 2020 je Muzej za arhitekturo in oblikovanje sodeloval v enem vidnejših projektov na področju rokodelstva in oblikovanja, imenovanim MADE IN, v okviru katerega je med drugim nastala spletna platforma (<https://madein-platforma.com>), ki povzema vsebine več let trajajočega projekta (vir: Sistem kvalifikacij na področju domače in umetnostne obrti, Center RS za poklicno izobraževanje, 2021).

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 CILJI

Poglavitni cilj predloga zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva je opredeliti rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena v javnem interesu. Cilj zakona je ohranjanje in razvoj rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstvo premične in nepremične kulturne dediščine. Predlog zakona zato uvaja sistemsko rešitev prenosa rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, ki se uresničuje preko zaščite rokodelcev oziroma s podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec, preko zaščite rokodelskih izdelkov oziroma z njihovim certificiranjem in preko zaščite rokodelskih panog oziroma z njihovim terminološkim poimenovanjem. Ohranjanje in razvoj rokodelstva se v skladu s predlogom zakona uresničuje preko aktivnosti in povezovanja nosilcev podpornega okolja ter preko mehanizmov razvojnega načrtovanja v obliki ustanovitve posvetovalne skupine in določitve ukrepov za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva (vsebinske rešitve, aktivnosti in finančne razvojne spodbude).

2.2 NAČELA

Predlog zakona sledi Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine iz leta 2003, ki jo je Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco) sprejela na svoji 32. konferenci v Parizu, Slovenija pa ratificirala leta 2008, z Zakonom o ratifikaciji Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/08). Nesnovna kulturna dediščina v skladu z Unescovo Konvencijo o varovanju nesnovne kulturne dediščine pomeni prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezana orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine. Konvencija zagotavlja ohranjanje in spoštovanje nesnovne kulturne dediščine ob sodelovanju skupnosti, skupin, ustreznih nevladnih organizacij in posameznikov, večje zavedanje o pomembnosti tovrstne dediščine na lokalni, državni in mednarodni ravni ter medsebojno spoštovanje, mednarodno sodelovanje in pomoč. Varovanje kulturne dediščine ne pomeni zgolj ohranitev nesnovne kulturne dediščine, pač pa gre tudi za prenos znanj in veščin na mlajše generacije, vključno z ozaveščanjem o pomenu rokodelske dediščine za posameznika in družbo.

2.3 POGLAVITNE REŠITVE

Predlog zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva opredeljuje rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena v javnem interesu, z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstva premične in nepremične kulturne dediščine.

Predlog zakona uvaja sistemsko rešitev prenosa rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, ki se uresničuje preko zaščite rokodelcev oziroma s podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec, preko zaščite rokodelskih izdelkov oziroma z njihovim certificiranjem in preko zaščite rokodelskih panog oziroma z njihovim poimenovanjem. Predlog zakona uvaja rokodelsko shemo, na podlagi katere bodo rokodelci postali ustrezno usposobljeni za prenos rokodelskega znanja, spretnosti in veščin ter opredeljuje druge načine pridobitve naziva vrhunski rokodelec. Zaščita rokodelskih izdelkov je predvidena s podeljevanjem certifikata, ki potrjuje, da gre za kakovostno izdelan rokodelski izdelek. Večji pomen predlog zakona daje tudi kolektivnim blagovnim znamkam. Predlog zakona uvaja zaščito rokodelskih dejavnosti s terminološkim poimenovanjem in opisom posameznih rokodelskih panog.

V predlogu zakona je podrobneje opredeljeno podporno okolje rokodelstva, ki ga predstavljajo različni subjekti, tako na primer rokodelci bodisi kot fizične osebe bodisi kot pravne osebe, kot drugi pravni subjekti raznih statusno-pravnih oblik in dejavnosti, nosilci podpornega okolja na podlagi tega zakona, zbornice, zavodi, vzgojno-izobraževalne ustanove in nosilci usposabljanj, zadruge, društva, lokalne skupnosti, lokalne akcijske skupine, upokojenci, nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji povezane z rokodelstvom, samozaposleni v kulturi na področju kulturne dediščine in ustvarjalnosti, neformalne skupine ter drugi posamezniki in pridobitne ali nepridobitne pravne osebe, ki delujejo na področju rokodelstva. Predlog zakona opredeljuje glavne nosilce podpornega okolja, ki so: pristojno ministrstvo, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, rokodelski centri, ki povezujejo rokodelce na regionalni in lokalni ravni, rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije ter Slovenski etnografski muzej. Podrobneje so opredeljene njihove aktivnosti, ki so usmerjene v uresničevanje ciljev in namena zakona ter načini njihovega povezovanja in sodelovanja. Predlog zakona podeljuje javno pooblastilo Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije za izvajanje določenih nalog, in sicer za organiziranje in izvajanje usposabljanj v obliki rokodelske sheme, izdajo listin za podelitev naziva vrhunski rokodelec, vodenje dela komisije za izdajo mnenj za pridobitev te listine, vodenje javnega registra vrhunskih rokodelcev, izdajo certifikata rokodelskim izdelkom, vodenje dela ocenjevalne komisije za izdajo mnenj glede certificiranja posameznih rokodelskih izdelkov ter vodenje javne evidence certificiranih rokodelskih izdelkov.

Ohranjanje in razvoj rokodelstva se v skladu s predlogom zakona uresničuje preko mehanizmov razvojnega načrtovanja v obliki ustanovitve posvetovalne skupine in v obliki določitve ukrepov za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva. Posvetovalna skupina, ki jo sestavljajo predstavniki nosilcev podpornega okolja, predstavniki drugih subjektov podpornega okolja ter strokovnjaki s področja rokodelstva, in ki jo imenuje pristojni minister, obravnava strokovna izhodišča in pripravlja predloge, s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Ukrepi za ohranjanje in razvoj rokodelstva so vsebinske rešitve, aktivnosti in finančne razvojne spodbude, ki jih določi pristojno ministrstvo, predloge pa lahko podajo tudi posvetovalna skupina in nosilci podpornega okolja. Ukrepi se določijo v skladu s cilji in namenom predloga zakona, ki so:

- celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju,
- zaščita rokodelcev, rokodelskih izdelkov in rokodelskih panog,
- prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin,
- povezovanje rokodelcev in nosilcev podpornega okolja rokodelstva,
- ohranjanje tradicionalnega rokodelstva, varstvo in bogatenje premične in nepremične kulturne dediščine ter njeno evidentiranje in dokumentiranje,
- razvoj sodobnega rokodelstva ter spodbujanje umetniškega in oblikovalskega ustvarjanja,
- dvig zavedanja o rokodelski dediščini, dvig prepoznavnosti certificiranih rokodelskih izdelkov, rokodelcev z nazivom in rokodelskih panog, spodbujanje raznih oblik promocije rokodelcev in rokodelskih izdelkov,
- spodbujanje razvoja rokodelskih panog in spodbujanje podjetništva na področju rokodelstva,
- spodbujanje zaposlovanja na področju rokodelstva,
- medgeneracijsko povezovanje in vseživljenjsko učenje,
- oblikovanje in izvajanje mehanizmov razvojnega načrtovanja na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Pravice porabe so zagotovljene pri proračunskem uporabniku PU 2130 - Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, na proračunski postavki PP 200012 Ohranjanje in razvoj rokodelskih dejavnosti oziroma na podprogramu 140302 Podpora malim in srednje velikim podjetjem, v okviru ukrepa NRP 2130-20-0004 Prenos rokodelskega znanja in varovanja kulturne dediščine. Sredstva v višini 150.000 EUR so zagotovljena v Spremembah proračuna Republike Slovenije za leto 2022 (Uradni list RS, št. 187/21) in v višini 1.400.000 EUR v sprejetem Proračunu Republike Slovenije za leto 2023 (Uradni list RS, št. 187/21). Sredstva bodo namenjena za izvajanje upravnih nalog nosilcu javnega pooblastila, ki je določen s predlogom zakona ter za financiranje izvajanja ukrepov s področja ohranjanja in razvoja rokodelstva (vsebinske rešitve, aktivnosti ali finančne razvojne spodbude) v skladu s postopki javnega naročanja (naročilnice, pogodbe, javni razpisi, idr.).

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje zakona so zagotovljena v Spremembah proračuna Republike Slovenije za leto 2022 (Uradni list RS, št. 187/21) v višini 150.000 EUR in v sprejetem Proračunu Republike Slovenije za leto 2023 (Uradni list RS, št. 187/21) v višini 1.400.000 EUR.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Pregled pravne ureditve področja rokodelstva v petih državah članicah Evropske unije, in sicer v Avstriji, v Nemčiji, na Madžarskem, v Italiji in na Hrvaškem (vir: Primerjalni pregled normativne ureditve področja rokodelstva v izbranih državah EU, Filozofska fakulteta, 2022):

- Avstrija:

Ena ključnih definicij pri razumevanju tradicionalnega rokodelstva v Avstriji temelji na letu 1950, ko so pričeli sistematično spremljati dualni šolski sistem in takrat poznane rokodelske poklice. V Avstriji razumejo tradicionalno rokodelstvo kot sistem prenosa znanja, ki so ga lahko šolajoči dobili leta 1950 v šolah ali so se ga z namenom ekonomske dejavnosti priučili v delavnicah. Kljub temu, da je med letoma 1950 in 2015 prihajalo do precejšnjih sprememb v rokodelstvu, je tradicionalno rokodelstvo razumljeno kot proces, ki sicer temelji na rokodelskem znanju, a se ta nadgrajuje, spreminja in vpeljuje nova znanja, s tem pa omogoča večjo posodabljanje, učinkovitost ter delovno storilnost. V tem razumevanju igrata ključno vlogo šolski prenos znanja in ekonomski pomen posameznikove dejavnosti. Pojem tradicionalnega rokodelstva je v Avstriji opredeljen in v rabi na več načinov. Prva opredelitev je opredelitev s Pravilnikom o strokovni organizaciji (nem. Fachorganisationsordnung - FOO), kjer se kot tradicionalne rokodelce določa vse, ki so umeščeni na seznam objavljenem v podrazdelku tradicionalni rokodelci. Se pa tradicionalne rokodelske dejavnosti nahajajo tudi na drugih sorodnih seznamih.

Prenos rokodelskega znanja je tesno prepleten s šolskim sistemom. Izobraževalni sistem deluje po principu dualnosti. Na eni strani gre za učenje teorije v šolskih programih usmerjenih v specifičen poklic, medtem ko se prakse in rokodelskih veščin naučijo z vključevanjem v produkcijskem sistemu podjetja. Prenos poglobljenega rokodelskega znanja in veščin je v veliki meri vezan na posamezne osebe, ki igrajo vlogo mentorjev in so sami mojstri ali mojstrice določene rokodelske smeri. Pri ohranjanju, nadgradnji in razvoju rokodelskega znanja igrajo ključno vlogo podjetja, v katerih se proizvaja rokodelske izdelke ali izvaja določene z rokodelstvom povezane storitve. Takšen šolski sistem je smatran sam po sebi kot skrbnik za sistemski prenos in nadgradnjo znanj in veščin, potrebnih za ohranitev tradicionalnega rokodelstva. Tradicionalno rokodelstvo je v Avstriji ključen faktor pri visoki zaposljivosti mladih, saj zaradi sistema vključevanja mladih v proizvodne strukture ti hitro najdejo delovno mesto. Poleg tega tradicionalno rokodelstvo ohranja in ustvarja delovna mesta z relativno malo za to potrebnega kapitala.

Leta 1954 je v Avstriji obstalo 249 različnih rokodelskih poklicev, ki se jih je bilo moč naučiti na ravni dualnega poklicnega šolskega sistema (teorija in praksa), 63 takih, ki se jih je rokodelec lahko priučil na neformalen način, s prenosom znanja v družinskih podjetjih s starejše generacije rokodelcev na mlajše.

Danes je teh tradicionalnih rokodelskih poklicev še 180, a je to število le delno primerljivo, saj posamezna podjetja omogočajo modularno izobraževanje, pri katerem ti moduli združujejo znanja in veščine različnih prej ločenih rokodelskih poklicev. Kot neformalni prenos znanja je razumljen prenos znanja v družinskih podjetjih ali s starejšega na mlajše rokodelce.

Področje rokodelstva ureja Zakon o obrti (nem. Gewerbeordnung - GewO) iz leta 1994. Zakon klasificira obrti na t. i. svobodne oziroma proste in na regulirane obrti. Za izvajanje regulirane obrti se potrebuje posebno dovoljenje, ki ga pridobi posameznik le, če lahko izkaže na posameznem področju zahtevano stopnjo kvalifikacij in znanja. Regulirane obrti nadalje regulirajo področni predpisi. Takšnih obrti je v zakonu naštetih 82. Vse obrti, ki niso eksplicitno navedene kot regulirane, veljajo za svobodne oziroma proste obrti. Obstaja tudi kategorija t. i. povezanih obrti, ki v svoji dejavnosti povezujejo več različnih obrti skupaj.

Rokodelski poklici v Avstriji so urejeni in posredno zaščiteni glede dostopa do poklica, torej se lahko opravljajo le, če je mogoče dokazati določeno minimalno kvalifikacijo, s tem pa se zagotavlja višja stopnja kvalitete izdelkov ali storitve. Dokazilo se lahko zagotovi z uspešno opravljenim mojstrskim izpitom ali z dokazilom o drugem enakovrednem dostopu ali (če tega dokazila ni na voljo) s posameznim uradnim postopkom (individualna kvalifikacija), kjer se ugotavlja individualno dosežene kvalifikacije osebe. Mojstrski izpit je del državno postavljenega kvalifikacijskega sistema in del širše evropske kvalifikacijske sheme. Če je bilo obrtno dovoljenje uspešno opravljeno v skladu z GewO, se lahko imenuje "mojster" ali "mojstrica". Ta naziv se lahko vpiše tudi v javne dokumente z "Mst." ali Mst.in" pred imenom. V skladu s tem zakonom se lahko podjetje, ki ga vodi mojster, oglašuje kot mojster z državnim žigom kakovosti. Žig potrjuje stopnjo kvalifikacije in s tem zagotavlja kvaliteto opravljene storitve ali izdelka.

Avstrijska gospodarska zbornica (nem. Österreichischer Wirtschaftskammer- ÖW) skrbi za podporo obrtni in rokodelski panogi. Organizirana je na nacionalni ravni in ima regionalne izpostave. ÖW pri svojem delu ne ločuje posebej med tradicionalnimi rokodelci in ostalimi rokodelci in obrtniki. Naloge in usmeritve delovanja so v smeri pravne podpore in informacij o kolektivnih pogodbah na državni ali regionalni ravni ter drugih regulacijah, razvoja strategij in spremljanje stanja na področju obrti in rokodelstva, aplikativnih raziskav s področja obrtništva in rokodelstva, posredovanja podatkov obrtnikom in rokodelcem, promocije rokodelstva.

Nevladne organizacije združujejo posamezne rokodelce in zastopajo njihove interese. Članstvo je prostovoljno, lahko imajo profesionalno vodstvo, delujejo neprofitno, prek svojih platform so vstopna točka in vezni člen med rokodelci in trgom. Strankam pojasnjujejo, jih ozaveščajo o produktih in storitvah, pomagajo pri iskanju najboljših rešitev, posredujejo produkte in storitve svojih članov in komunicirajo z javnostmi.

Pomembno vlogo pri delovanju trga rokodelcev imajo tudi različne posredovalne zasebne platforme, ki združujejo in posredujejo storitve in produkte tradicionalnih rokodelcev tako v Avstriji kot tudi v mednarodnem okolju. Primer zasebne digitalne platforme je »Meisterstrasse«, ki združuje okrog 6.000 različnih rokodelcev in obrtnikov iz Avstrije, Nemčije, Nizozemske in Japonske. Promocijo ustvarjajo na osnovi podeljevanja znamk in izdajanja spletnih publikacij, njihov način delovanja pa je usmerjen v visoko kvaliteten produkte rokodelcev.

Vlogo pri sodobnih rokodelskih ustvarjalnostih imajo tudi različni projekti, ki raziskujejo področje rokodelstva in obrtništva. Ne gre za sistemsko rešitev, ampak za posamezne pobude, ki se lahko kažejo v obliki evropskih in drugih projektov. Posebnih mehanizmov razvojnega načrtovanja in drugih mehanizmov finančne narave za tradicionalno rokodelstvo ni, veljajo splošni okvirni pogoji gospodarske politike.

- **Nemčija:**

Pojma rokodelstva in umetnostne obrti sta ločena s termini kot sta rokodelstvo (nem. Handwerk), ki označuje vse rokodelce in rokodelske dejavnosti ter obrt (nem. Gewerbe). Termin (tradicionalno) rokodelstvo je tesno povezan s sodobnimi gospodarskimi trendi, vključevanjem novih znanj v podjetništvo, ter s kulturnimi in kreativnimi industrijami (nem. Kunsthandwerk, Kreativwirtschaft). Skupine rokodelcev, ki jih lahko v celoti ali deloma štejemo pod kulturne in kreativne industrije (oblikovanje in design, umetnost/uporabna umetnost, gradbeništvo, izdelava glasbenih inštrumentov, kreativne storitve, restavriranje/ohranjanje materialne kulturne dediščine in ohranjanje tradicionalnih kulturnih tehnik/nematerialne kulturne dediščine), tvorijo skupaj več kot sto panog rokodelstva, kar je okrog dve

tretjini vseh rokodelskih podjetij v Nemčiji. V tem segmentu deluje okrog 170.000 rokodelskih podjetij, ki zaposlujejo okrog 870.000 ljudi.

Področje rokodelstva je regulirano v Zakonu o rokodelstvu (nem. Handwerksordnung – HwO), ki je v veljavi že od leta 1953 (zadnjič dopolnjen junija 2021). Zakon se nanaša na vse oblike rokodelstva in obrti ter obrtem sorodne dejavnosti. Obrti loči na dva dela, in sicer na t. i. svobodne obrti in registrirane obrti, ter jih našteje v dodatku A in B. Pri registriranih obrteh in obrti podobni dejavnosti je za razliko od ostalih potrebno pridobiti mojstrsko pismo (nem. Meisterbrief). To je mojstrska diploma, ki jo posameznik pridobi z mojstrskim izpitom in je mednarodno priznani dokument, ki izkazuje stopnjo izobrazbe obrtnika. Te obrti so dodatno regulirane in jih je trenutno 41. Zakon določa pogoje za izvajanje obrti, vlogo obrtne zbornice in rokodelstva samega, pravice načine rokodelskega izobraževanja, izvajanje mojstrskih izpitov ter naziv rokodelcev, opredeljuje organizacije, ki so povezane z rokodelstvom (npr. obrtna zbornica...), določa kazni za prekrške, seznam svobodnih in nesvobodnih obrti, potek volitev v obrtno zbornico in drugo.

Princip ohranjanja rokodelstva je osredotočen na dvodelno poklicno izobraževanje (teorija-praksa), kjer je sistem usmerjen v prenos tradicionalnih znanj in veščin v samem proizvodnem procesu. Rokodelske dejavnosti se z namenom aktualnosti in sledenja sodobnim trendom prilagajajo sodobnim ekonomskim, gospodarskim, tehnološkim in drugim okoliščinam. Na sekundarni stopnji (nem. Realschule, Hauptschule) se pričnejo učenci soočati s poklicnimi usmeritvami tako v teoriji kot praksi. S tem sistemom lahko nadaljujejo tudi na terciarni ravni. S sistemom se zagotavlja prenos znanja na mlajše, pri čemer igrajo ključno vlogo ravno nosilci rokodelske dejavnosti, ki izvajajo praktični del usposabljanja.

Za nekatera nišna znanja, ki lahko omogočajo samostojno delovanje na področju rokodelstva ali le rokodelstvo kot konjiček, so za posamezne programe organizirana izobraževanja na daljavo, ki jih izvajajo štiri nemške izobraževalne organizacije. Uspešno izobraževanje se zaključi s pridobljenim certifikatom. Državna agencija za delo posreduje tudi različne oblike programov, na katerih se kandidati lahko naučijo poklicev, povezanih z rokodelstvom. Pouk je dvodelen: za teoretično raven poteka na poklicni šoli, praktično raven pa spozna kandidat v delavnici ali proizvodnji. Za določena rokodelska znanja (vezana predvsem na restavratorske veščine, seminarje, predavanja, raziskovanja in praktična dela) je pomembna mreža za mlade »Jugendbauhütten«, ki deluje v okviru zasebne fundacije »Deutsche Stiftung Denkmalschutz«.

Krovna organizacija za sektor rokodelstva je Centralna nemška nacionalna obrtniško rokodelska organizacija (nem. Zentralverband des Deutschen Handwerkers - ZDH), ki združuje vse rokodelce in obrtnike delujoče v Nemčiji ter ima svoj referat za kulturo. Interese sektorja na lokalni ravni zastopajo deželna združenja rokodelcev (nem. Bundesverband Kunsthandwerk - BK), ki kot organizacije za umetnostno obrt svetujejo in dajejo podporo na področju evropskih politik, komercialnih zadev, organizacijskih in pravnih zadev, socialne varnosti, davčnih zadev, energetiki in okolju, mobilnosti in trajnosti. Referat za kulturo in rokodelstvo pokriva sektor za umetnostno obrt (nem. Kunsthandwerk) ter sektor za kulturne in kreativne industrije (nem. Kultur- und Kreativwirtschaft). Poklicno združenje (nem. Bundesverband Kunsthandwerk) pomaga pri promociji in zagovorništvu, komunicira med posameznim segmenti in javnostjo, upravlja z informacijskim centrom (biblioteka, arhiv), sodeluje z muzeji, galerijami in izobraževalnim inštitucijami. Posamezni rokodelci nastopajo tako na lokalni ravni kot tudi na regionalni ravni, se združujejo tudi v lastne zveze in v nevladne organizacije, tak primer je Zveza rezkarjev Nemčije (nem. Dreschlerverband Deutschlands) in digitalna platforma »Meisterstrasse«. Krovno rokodelsko društvo Zvezno združenje za umetnostno obrt se na mednarodni ravni povezuje z nevladno organizacijo »World Craft Council«. Kot pomembno podporno okolje rokodelstvu, ki je usmerjeno v sodobne trende, se kažejo tudi povezave festivalov in sejmov, kjer se lahko rokodelci predstavljajo in prodajajo svoje izdelke ali storitve. Sejmi so lahko tako na lokalni, regionalni kot mednarodni ravni. Eden najpomembnejših za nemške in druge rokodelce je »International Handwerksmesse«.

Ker je primarni steber delovanja prenosa znanja rokodelstva povezava med šolskim in gospodarskim sistemom, je razvojno načrtovanje usmerjeno v to razmerje. Eden pomembnih razvojnih ciljev za ohranjanje in razvoj sistema rokodelcev v Nemčiji je mednarodno priznana primerljivost doseganja izobrazbene stopnje nemških rokodelcev. S tem namenom so se priključili Evropskemu ogrodju kvalifikacij. Ponovno je uvedeno obvezno mojstrsko spričevalo, s čimer želijo doseči povišanje standarda znanja rokodelcev in hkrati večji nadzor nad področji. Mojstrsko diplomu želijo narediti enakovredno stopnji akademske diplome na prvi stopnji. Finančne spodbude za rokodelce potekajo na ravni finančne podpore pri izobraževanju za specifične poklicne usmeritve preko »Aufstieg BaföG«. S to obliko financiranja želi Nemčija doseči večjo privlačnost določenih poklicnih izobraževanj, ki se končajo z mojstrskim izpitom oziroma mojstrsko diplomu ter so regulirani z Zakonom o poklicnem izobraževanju

(nem. Berufsbildungsgesetz) ali z Zakonom o rokodelski dejavnosti (nem. Handwerksordnung). Finančna podpora je tako motiv za večjo priljubljenost in omogoča lažjo eksistenco učencem. Ta mehanizem ni namenjen izključno rokodelcem, ampak analogno tudi programom, ki dosegajo drugo in tretjo bolonjsko stopnjo (angl. Bachelor Professional) in (angl. Masters Professional), njihovi programi pa morajo biti regulirani z državnim ali deželnim področnim zakonom ter dosegati določen obseg učnih ur. Pogoji za finančno podporo je tudi, da ga izvajajo certificirani izvajalci. Skupno velja ta ukrep za okrog 700 izobraževalnih programov.

Za spodbujanje inovativnosti in razvoja rokodelstva Mednarodni rokodelski sejem (nem. Internationale Handwerksmesse – IHM) podeli vsako leto nagrado za izjemne inovativne dosežke na področju rokodelstva. Vzpostavljen je digitalni kompetenčni rokodelski center, ki pomaga malim in srednje velikim podjetnikom na njihovi poti tehnološkega razvoja.

- Italija:

Podporni sistem in stanje tradicionalnega rokodelstva v Italiji je v primerjavi z ostalimi državami precej drugačno. Manjka sistemska podpora na državni ravni, zato se velik del upravljanja prepušča regionalnim in lokalnim oblastem. Posledično se rokodelci soočajo z različnimi pogoji delovanja in s tem povezanimi težavami. Opaža se zamiranje različnih rokodelskih dejavnosti.

V Italiji obstaja nacionalni, torej krovni ali splošni državni Zakon o obrtništvu (zakon št. 443 z dne 8. 8. 1985), ki v 2. členu opredeljuje obrtnike. Splošno obrtno definicijo lahko nato posamezne regionalne oblasti avtonomno urejajo po svoje. Vsaka regija se poslužuje različnih pristopov, definicij in razumevanj pojma obrt v razmerju do tradicionalnega rokodelstva. Pogosto se tako pod segment tradicionalnega rokodelstva prepozna tiste posameznike, ki ustrezajo različnim kriterijem, kot npr. da so dovolj usposobljeni za svojo dejavnost, se ukvarjajo z določenim tipom rokodelstva, so pridobili mojstrski naziv (kjer ga je moč pridobiti), imajo pozitivno mnenje območne obrtne komisije ali druge komisije pristojne za posamezno rokodelsko področje, da oseba osvoji določeno znanje in veščine, da je oseba profesionalno usposobljena za izvajanje in poučevanje neke obrtne dejavnosti, izpostavlja se še pomen estetske funkcije rokodelskih izdelkov, njihov dediščinski, umetniški ali zgodovinski pomen, da je prevladujoča ali povsem ročna izdelava izdelkov. Pristopi in regulacije na regionalni ali lokalni ravni so zelo različne, pri tem je treba opozoriti, da se posamezne regionalne oblasti lahko osredotočajo tudi le na regulacijo zgolj določenih tipov rokodelstva (področje tradicionalne umetniške keramike ima na primer svoj zakon št. 188 iz leta 1990). To je tudi razlog, zakaj prihaja do razlik pri razumevanju, opredelitvi in regulaciji rokodelstva. Osnova za nekatere državne intervencije je tudi klasifikacija iz Dekreta predsednika št. 288 z dne 25. 5. 2001, ki deli 158 dejavnosti na trinajst ekonomskih kategorij.

V Italiji deluje več različnih interesnih združenj in organizacij s področja rokodelstva. Dve večji in najpomembnejši podporni organizaciji sta CNA (ital. Confederazione Nazionale dell'Artigianato e della Piccola e Media Impresa) in Confartigianato. CNA je organizacija, ki deluje od leta 1946 in pokriva delovanje obrtnikov in rokodelcev ter malih in srednje velikih podjetij. Ima okrog 620.000 članov in deluje na področju celotne Italije. Organizirani so glede na regionalno pokritost in delujejo v 19 regijah ter imajo 96 lokalnih izpostav. Po vsebinski plati pa se združujejo v 10 nacionalnih združenj CNA (med njimi je CNA - umetniška in tradicionalna dejavnost) ter še v 45 podkategorij in 5 interesnih združenj. Confartigiano je nacionalna organizacija za rokodelce in male podjetnike. Ima mrežo 1.200 lokalnih izpostav ter združuje okrog 130 različnih organizacij in 46 trgovskih združenj. Pokriva 12 področij, med njimi je tudi področje za rokodelstvo. Obe organizaciji pomagata rokodelcem v zadevah s področja vajeništva, varnostjo pri delu, tehničnimi regulacijami in standardi kakovosti, svetovanju pri odnosu do drugih institucij, pri spremembi zakonodaje ter v zvezi z ekonomskimi politikami, dajeta podporo pri povezovanju v mednarodnem prostoru na skupnem trgu in drugo.

Podporo sektorju rokodelstva nudi Zbornica za trgovino, industrijo, obrt in kmetijstvo (angl. l'Unione italiana delle Camere di commercio, industria, artigianato e agricoltura). Njena vloga je predvsem administrativna podpora (registri, sezname, certifikati), promocijske aktivnosti, preučevanje, analize in monitoring posameznih ekonomskih sektorjev, regulativne aktivnosti na področju trga.

Na regionalnih in lokalnih ravneh delujejo zelo različne ter številne organizacije kot so Artex, OMA – Osservatorio dei Mestieri d'Arte, Claa, Casartigiani.

Ker se je v zadnjih štiridesetih letih spremenil trend izobraževanja med mladimi v Italiji, je prišlo do prekinitev tradicionalnega prenosa znanja rokodelcev na mlajše. Še v 50. in 60. letih 20. stoletja so starši in nosilci dejavnosti prenašali znanje na otroke in naslednike neposredno v proizvodnem sistemu, a se je

to z akademizacijo šolstva, ki so jo uvedli v naslednjih dveh desetletjih, spremenilo. Danes v mnogih branžah tradicionalnega rokodelstva v Italiji prihaja do kritičnega stanja zaradi pomanjkanja prenosa znanja med nosilci tradicionalnega rokodelstva in mladimi.

V nekaterih delih Italije poznajo šole imenovane tudi »scuola bottega«, kar bi lahko prevedli kot »šola v delavnici«. Takšne šole lahko svojim udeležencem ponujajo izobraževalne programe, povezane s področjem tradicionalnega rokodelstva. Primer šole, ki ponuja različne seminarje in izpopolnjevanja za rokodelce je MABS (ital. Maestro bottega artigiano scuola). Podobno obstajajo specializirane šole kot je ASPI (ital. Alta Scuola di Pelletteria Italiana), kjer se udeleženci učijo izdelovati izdelke iz usnja ali iz keramike.

Posebnih sistemskih oblik zaščite le tradicionalnega rokodelstva v Italiji ne poznajo. Pomembno vlogo pri tem predstavlja znamka »Made in Italy«, ki se lahko uporablja zgolj pod pogojem, da je produkt v celoti izdelan v Italiji. Ta znamka je sicer namenjena predvsem za produkte izdelane v industrijski proizvodnji, a se vsaj deloma nanaša tudi na tradicionalno rokodelstvo (primer je italijanska izdelava različnih glasbenih instrumentov). Na podoben način se pojavljajo blagovne znamke tudi za nekatere oblike tradicionalnega rokodelstva, na primer pri tradicionalni keramiki, kjer se lahko izdelek prodaja pod znamko »Ceramica Artistica e Tradizionale«, določeno s predpisom Ministrstva za industrijo, trgovino in obrt (zakon št. 153 iz dne 3. 7. 1997). Poseben pomen pri zaščiti tradicionalnega rokodelstva ima Unescova Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine. V seznam so vpisane različne oblike nesnovne dediščine, ki se posredno ali neposredno vežejo na tradicionalno rokodelstvo: izdelava steklenih kroglic, suhozidne gradnje, priprava napolitanskih piazziol, tartufarstvo, izdelava kremonskih violin itd.

- **Madžarska:**

Madžarska nima posebnega zakona, ki bi urejal področje rokodelstva. V letu 2007 so na področju trgovine na drobno in storitvenih dejavnosti ter na tradicionalnem področju obrti opredelili 650.000 subjektov za obrtnike. Rokodelci oziroma obrtniki delujejo kot samozaposleni oziroma samostojni podjetniki in sodijo v področje malih in srednjih podjetij (SME), kot je opredeljeno z akti Fundacije SEED za gospodarski razvoj malih podjetij (madž. Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvány). Za opravljanje obrtne dejavnosti ni posebej predpisanega kvalifikacijskega pogoja, je pa uradne licence ali dovoljenja potrebno pridobiti za proizvodne in storitvene dejavnosti. Predpisi ne urejajo specifično obrti, ampak določajo pogoje za fizične osebe ali gospodarske družbe, ki opravljajo dejavnost na posameznem reguliranem področju. Obrt se lahko opravlja v vseh pravnoorganizacijskih oblikah (samozaposleni, samostojni podjetniki in družbe) in jo je potrebno registrirati na posebnem oddelku na občinskem sodišču.

Tradicionalno rokodelstvo kot obrt, katere predmeti odražajo značilnosti madžarske ljudske umetnosti in so izdelani ročno, brez uporabe industrijske tehnologije opredeljuje vladna Uredba št. 530/2017 (29. XII.) o imenovanju državnega organa za ohranjanje tradicije in folklorne ter o certificiranju tradicionalnih umetniških del in ljudskih uprizoritvenih umetnosti in izdelkov. V aktu »Posodobljena merila za kvalifikacijo ljudske umetnosti in obrti« je opredeljenih 33 kategorij rokodelskih izdelkov (pletene košare, lončarski izdelki, rezbarjeni predmeti itd.). Izdelki tradicionalnega rokodelstva zajemajo dve glavni kategoriji: tradicionalni izdelki (z močno poudarjenimi tradicionalnimi slogovnimi elementi) in sodobni tradicionalni izdelki (usmerjeni v inovativnost in sodobne oblikovalske pristope, slogovne prvine izražajo tradicijo ljudske umetnosti). Sistem meril za opredeljevanje in spodbujanje ljudske umetnosti (v katero sodi področje rokodelstva) je v uporabi od leta 1953 in je hkrati regulativni mehanizem, ki omogoča ustrezno rabo ljudske umetnosti v javnosti (prenos znanja v izobraževanju, poklicno usposabljanje, prezentacija ljudske umetnosti v turizmu).

Vladna uredba in merila za kvalifikacijo določata sistem predpisanih meril, po katerih se podeljuje kvalifikacijski naziv za tradicionalna umetniška dela in dejavnosti, ki se ob izpolnjevanju pogojev podelijo ustvarjalcu. Merila se navezujejo na kvaliteto rokodelskih izdelkov (ročno delo, izraz tradicionalnih slogovnih elementov, inovativnost, uporaba tradicionalnih tehnik in materialov). Kvalifikacijski naziv se podeli s certifikatom, ki potrjuje status »Ustvarjalec predmetov ljudske umetnosti«, in s certifikatom, ki potrjuje »Registrirano rokodelsko delo pri muzeju madžarske umetnosti«. Certifikat potrjuje, da gre za unikatno ali omejeno izdelavo izdelkov ljudske umetnosti ali ročno izdelanih izdelkov, ki so proizvedeni brez uporabe industrijske tehnologije. Certificirani izdelki imajo oznako zaščitene blagovne znamke. Kategorij kvalificiranih rokodelskih izdelkov je 33 (čipke, izdelki iz keramike, izdelki okrasnega kovaštva, pletene košare itd.). Certifikat zagotavlja oprostitvev davka na dodano vrednost pri prodaji rokodelskih izdelkov na sejnih in prodajnih razstavah rokodelske umetnosti. Posebno nadarjeni rokodelci, ki ustrezajo sistemu meril, lahko prejmejo še naziv »Mojster ljudske umetnosti« oziroma »Mladi mojster

ljudske umetnosti«. Naziv "Strokovno znanje in dejavnost ljudskih umetnikov" je vpisan na nacionalni seznam nesnovne kulturne dediščine in pomeni visok standard na področju rokodelskih dejavnosti. Na spletni strani Združenja madžarskih ljudskih umetnikov je seznam rokodelcev, ki so prejeli naziv mojstra.

Subjekti, ki delujejo na področju rokodelstva, lahko zaprosijo za pridobitev statusa (naziva), ki jim omogoča izvajanje izobraževalnih programov v kulturnih ustanovah, udeležbo na prestižnejših rokodelskih dogodkih, kot so večji nacionalni in mednarodni festivali ljudske umetnosti in obrtni sejmi, prodajne razstave ter natečaji gospodarskih zbornic. Udeležbo na teh dogodkih presoja za to pristojne komisije, ki delujejo v kulturnih ustanovah in rokodelskih združenjih ter kvaliteto rokodelskih izdelkov ocenjujejo v skladu z zgoraj omenjeno vladno uredbo in merili za kvalifikacijo. Status (naziv) podeljuje kulturna ustanova Hiša madžarske dediščine (angl. Hungarian Heritage House). Postopek za pridobitev kvalifikacije vodi Komisija za uporabno ljudsko umetnost (ki je pristojna še za področje rokodelstva) te ustanove, v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju. Potrebno je poudariti, da so rokodelci, ki nimajo statusa (naziva), prav tako vključeni v številne druge rokodelske dejavnosti. Udeležba na dejavnostih, kot so denimo razstave, ki potekajo v rokodelskih združenjih, strokovnih rokodelskih krogih in druge oblike izpopolnjevanja rokodelskih znanj, jim zagotavljajo reference in znanja za pridobitev statusa (naziva).

Ker je rokodelstvo v normativni ureditvi izenačeno z malimi in srednjimi podjetji nacionalne (krovne) institucije, ki bi urejala prav področje rokodelstva, ni. Na Madžarskem od leta 1991 deluje šest območnih gospodarskih zbornic. Na področju gospodarstva interese rokodelcev zastopata dve večji gospodarski zbornici z območnimi enotami. Zakon XVI (1994) o gospodarskih zbornicah določa, da so zbornice odgovorne za pospeševanje razvoja in organiziranosti gospodarstva, spodbujanje rasti poslovanja ter zastopanje samozaposlenih, malih in srednjih podjetij. Rokodelce zastopajo še poklicna združenja, ki delujejo na področju razvoja malih in srednjih podjetij. Ta svojim članom nudijo informacije o zakonodajnih spremembah, sodelujejo s socialnimi partnerji, gospodarskimi združenji in nudijo izobraževanja s področja podjetništva. Nacionalno združenje industrijskih združenj IPOSZ (angl. National Association of Industrial Associations) zastopa več kot 200 dejavnosti oziroma poklicev s področja tradicionalnih in malih obrti. Madžarska fundacija dediščine (angl. Hungarian Heritage Foundation) kot del IPOSZ skrbi za promocijo rokodelstva na mednarodnem in nacionalnem nivoju. Nacionalno združenje ljudskih obrtnih kreativnih hiš (angl. National Association of Folk Crafts Houses) zastopa interese pravnih in fizičnih oseb, ki upravljajo delavnice ljudske obrti.

Proces ohranjanja kulturne dediščine oziroma rokodelstva na Madžarskem poteka v obliki etnografskih raziskav, izobraževanja in sodelovanja kulturnega sektorja s področjem gospodarstva in turizma, tudi z ratifikacijo Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine. V sistemu formalnega izobraževanja je rokodelstvo v obliki spoznavanja nesnovne kulturne dediščine vključeno v program "Domovinske in ljudske študije" za učence od 5. do 8. razreda. Država nudi možnost poklicnega usposabljanja za kategorizirana dela ljudske umetnosti, ki poteka v obliki tečajev in jih izvajajo za to pristojne kulturne ustanove in rokodelska združenja. Izobraževanje je namenjeno tudi samozaposlenim in malim podjetjem. Usposabljanje je v skladu z nacionalnimi poklicnimi kvalifikacijam in ga določa Zakon o poklicem izobraževanju iz leta 2019, katerega namen je spodbujanje povezovanja med praktičnimi znanji in gospodarstvom. Za plačljive programe v poklicnem izobraževanju in izobraževanju odraslih nudi posojila Center za študentska posojila pri Madžarski razvojni banki. Poklicno usposabljanje na področju rokodelstva sodi v sektor umetnost oziroma podkategorijo obrti, možno pa je opravljati usposabljanja za 14 tradicionalnih obrti (čipkarstvo, lončarstvo, pletenje košar itd.). Neformalni prenos znanja rokodelstva ima na Madžarskem dobro razvito mrežo. K temu pripomorejo predvsem kulturne ustanove in Direktorat za nesnovno kulturno dediščino, ki rokodelskim združenjem nudijo pomoč pri načrtovanju izobraževalnih programov kot so strokovni rokodelski krogi, odprte delavnice in akreditirani tečaji. Izobraževalne vsebine potekajo v muzejih, nevladnih organizacijah in rokodelskih združenjih.

Gospodarske zbornice nudijo izobraževanja s področja podjetništva ter spodbujajo rokodelske dejavnosti v obliki natečajev. Madžarska gospodarska in industrijska zbornica denimo prireja natečaje kot je »Hungarian Crafts are great«. Nagrajeni izdelki prejmejo naziv, ki je potrjen s certifikatom (logotipom obrtne zbornice). Posamezne območne zbornice in organizacije nagrajenim rokodelcem nudijo dodatne denarne nagrade. Udeležba v dejavnostih kulturnega in dediščinskega turizma rokodelcem predstavlja pomemben vir dohodka. Večina programov na tem področju kulturne ustanove in nevladne organizacije organizirajo programe odprtih delavnic in centrov za obiskovalce, prodajo izdelkov na festivalih in turističnih obrtnih sejmih, kot je denimo »Festival of Trades and Crafts« in drugi.

V turizmu je za razvoj na nacionalni ravni odgovorna Madžarska turistična agencija (HTA ali MTÜ). Madžarska nacionalna turistična razvojna strategija (angl. The Hungarian National Tourism Development Strategy 2030 - Tourism 2.0) vključuje načela delovanja HTA in smernice za razvoj turizma na

nacionalnem in regionalnem nivoju. V središču strategije so predvsem turistični produkti, medtem ko je razvoj za področje rokodelstva (kulturni in dediščinski turizem) predviden le za določena območja oziroma destinacije, kjer so se nekatere rokodelske veščine razmeroma ohranile. V programskem obdobju financiranja Evropske unije (2007-2013) je bila podpora za obrtne delavnice na nekaterih območjih vključena v razpise za razvoj turizma, vendar je zaradi razmeroma malo zanimanja financiranje bilo pozneje ukinjeno. Zadnjih deset let je področje tradicionalnih obrti vključeno v dve strategiji za razvoj podeželja: Nacionalna strategija podeželja (2011) in Nacionalna strategija podeželja (2013). Cilj strategij je razvoj lokalnega gospodarstva s krepitvijo podeželskega turizma, v katerega so vključene tudi tradicionalne obrti (prikaz kulturne dediščine - ljudskih obrti). Strategijo razvoja ljudskih obrti so pripravile javna ustanova Madžarska hiša dediščine, nevladne organizacije Združenje madžarskih ljudskih umetnikov in Elemér Muharay ljudsko umetniško združenje. Na regionalnem nivoju ima vlogo ohranjanja rokodelstva vključitev določenih regij v evropske projekte. Tak primer je projekt EUREVITA Pannonia, v katerem sodelujejo rokodelska društva, Madžarska Hiša dediščine, območna gospodarska zbornica Zalamegyei Chamber of Commerce and Industry in druge organizacije. Projekt zajema sodobne metode usposabljanja za nekatera področja tradicionalnih obrti, cilj pa je ustvariti spodbudno okolje na trgu dela, ki omogoča prenos znanj ter gospodarski razvoj teh obrti.

Na sistemskem nivoju posebnih finančnih spodbud za področje rokodelstva ni. Rokodelstvo je tako vključeno v siceršnje spodbude za gospodarski razvoj malih in srednjih podjetij (SME).

- **Hrvaška:**

Področje rokodelstva na Hrvaškem ureja Obrtni zakon (hrv. Zakon o obrtu) iz leta 1993. Obrtni zakon v 7. členu tradicionalne in umetniške obrti opredeljuje kot obrti, za katere je potrebno posebno poznavanje poklicnih veščin in znanj za opravljanje dejavnosti ročnih del.

Na predlog Hrvaške obrtne zbornice (hrv. Hrvatska obrtnička komora) je Ministrstvo za gospodarstvo, delo in podjetništvo (hrv. Ministarstvo gospodarstva, dela i poduzetništva) izdalo Pravilnik o tradicionalnih in umetniških obrteh (hrv. Pravilnik o tradicijskim odnosno umjetničkim obrtima), ki ureja pogoje za pridobitev statusa obrtnika, ki opravlja tradicionalno ali umetniško obrt (posameznih tradicionalnih obrti ne navaja, predpisanih je 14 kriterijev, po katerih komisija odloča). Status zagotavlja pridobitev finančnih sredstev za podporo delovanja obrtnega podjetja ter sodelovanje na projektih in obrtnih sejmih, ki jih organizirata Hrvaška obrtna zbornica in Ministrstvo za delo, podjetništvo in obrt.

Subjekti, ki so registrirani v obrtnem registru, delujejo kot samostojni podjetniki oziroma mala podjetja in lahko pridobijo certifikat (znak tradicionalne ali umetniške obrti) tradicionalne ali umetniške obrti. Na spletni strani Hrvaške obrtne zbornice je objavljen register obrtnikov, ki jim je podeljen ta znak. V registru so bili januarja leta 2022 navedeni 103 obrtniki tradicionalnih obrti. Certifikat imetniku zagotavlja prodajo izdelkov na obrtnih sejmih ter v turistični ponudbi. Odbor za tradicionalne in umetniške obrti kot telo Upravnega odbora Hrvaške obrtne zbornice, na podlagi presoje Komisije za tradicionalne in umetniške obrti sprejema odločitve o dodelitvi potrdila o pridobitvi statusa tradicionalne oziroma umetniške obrti. Potrdilo se dodeli za dejavnost, izdelek ali skupino izdelkov (znak je viden v obliki nalepke ali obeska). Nosilci potrdila oziroma znaka nimajo posebnih ugodnosti. Na državnem nivoju velja za rokodelce enaka obdavčitev in izdaja računov kot za druge obrtnike.

Hrvaška obrtna zbornica je temeljna institucija, ki zastopa interese rokodelcev oziroma obrtnikov. Na ravni županij delujejo področne obrtne zbornice, na ravni občin pa obrtna združenja, ki opravljajo aktivnosti kot so spodbujanje tradicionalnih obrti skozi promocijske dogodke (natečaji, certifikati, obrtni sejmi), sodelovanje z rokodelci pri načrtovanju strategij na področju rokodelstva, pomoč obrtnikom pri ustanavljanju in poslovanju obrti, nudenje izobraževalnih programov s področja podjetništva.

Ohranjanje tradicionalnega rokodelstva je vključeno v različne dejavnosti gospodarskega, turističnega, kulturnega in izobraževalnega sektorja. Področje dokumentiranja, promocije nesnovne kulturne dediščine (v katero sodi tradicionalno rokodelstvo) in njenega razvoja je v pristojnosti Ministrstva za kulturo in medije (hrv. Ministarstvo kulture i medija), ki z javnimi razpisi podpira dolgoročno vključevanje kulturne dediščine v neformalno izobraževanje, razvojne projekte, turizem, raziskave, dokumentacijo in načrtovanje trajnostnega razvoja kulturne dediščine. S sprejetjem Zakona o zaščiti in ohranjanju kulturnih dobrin (hrv. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) leta 1993 se elementi nesnovne kulturne dediščine vpisujejo v Nacionalni register kulturnih dobrin.

V formalnem izobraževanju rokodelstvo nima samostojnega učnega predmeta. V šolske vsebine je vključeno preko dejavnosti kot so obiski rokodelskih delavnic in posebej pripravljeni programi za šole.

Delavnice in programe v sodelovanju z rokodelci organizirajo muzeji in nevladne organizacije. V programe poklicnih šol so nekatera področja rokodelstva vključena kot vsebine skozi praktični proces spoznavanja veščin v dveh poklicnih sektorjih (spoznavanje tradicionalnih rokodelskih tehnik tkanja in spoznavanje licitarsko-medičarske obrti). Pomembno vlogo v prenosu rokodelskega znanja imajo odprte univerze, ki sodelujejo z rokodelskimi društvi iz regije. Država omogoča usposabljanja za nekatera področja tradicionalnega rokodelstva v programu izobraževanja odraslih, ki ga ureja Zakon o izobraževanju odraslih (hrv. Zakon o obrazovanju odraslih). Neformalno se rokodelsko znanje deloma prenaša znotraj družine ali lokalne skupnosti, predvsem preko dejavnosti, ki jih organizirajo rokodelska društva, zadruga (Zadruga Lepoglavske čipke), muzeji (Muzej Staro selo Kumrovec) in drugi (Centar za tradicijske obrte).

Hrvaška obrtna zbornica (hrv. Hrvatska obrtnička komora) in Hrvaška gospodarska zbornica (hrv. Hrvatska gospodarska komora) opozarjata na potrebo po ohranjanju in razvoju tradicionalnih obrti, ki izginjajo, ter razvoju in promociji sodobnih obrti, ki temeljijo na tradiciji hrvaškega izročila. Obe zbornici podeljujeta poseben certifikat za tradicionalni ali umetniški izdelek oziroma storitev, izvajata promocijske projekte in sejme tako tradicionalnih kot sodobnih rokodelskih obrti (npr. projekt Vrijedne ruke, znak "Hrvatska kvaliteta" in "Izvorno hrvatsko", udeležba na Mednarodnem obrtniškem sejmu malih in srednjih podjetij v Munchnu). Kulturne ustanove in nevladne organizacije izvajajo posamezne projekte, ki v praksi povezujejo tradicionalno rokodelstvo in sodobne umetniške pristope (projekt Madeln Platform, v katerem sodeluje Muzej za umetnost in obrt, razstave in prodaja izdelkov v Etnografskem muzeju Istra). V turizmu se dejavnosti rokodelstva odvijajo predvsem v dediščinskem in prireditvenem turizmu, kot so festivali in sejmi tradicionalnih obrti ter kot odprte rokodelske delavnice (Mednarodni festival čipke, Sajam tradicionalnih rukotvorina). Turistične zveze tradicionalno rokodelstvo vključujejo v ponudbo podeželskega turizma (Turistička zajednica općine Marija Bistrica ponuja programe delavnic in predstavitev rokodelstva ter prodajo rokodelskih izdelkov), Hrvaška obrtna zbornica je v sodelovanju z Ministrstvom za turizem in Ministrstvom za kulturo in medije izdala nacionalni katalog »Ruralni turizam Hrvatske«, v katerem so predstavljene rokodelske obrti, Hrvaška turistična zveza (hrv. Hrvatska turistička zajednica) elemente nesnovne kulturne dediščine, ki so vpisani na seznam Unesca oglašuje na emitivnih trgih (Google kampanija »Croatia: Hearts & Crafts«, v kateri so predstavljene tudi tradicionalne obrti).

Razvoj na področju rokodelstva urejajo predvsem nacionalne strategije ohranjanja nesnovne kulturne dediščine in strategije za razvoj turizma. Ministrstvo za kulturo in medije kot pristojna institucija za ohranjanje dediščine pri pripravi strategij sodeluje z Ministrstvom za gospodarstvo, podjetništvo in obrt, Ministrstvom za kmetijstvo in Ministrstvom za turizem in šport. Financiranje dejavnosti s področja rokodelstva določa Zakon o financiranju javnih potreb v kulturi (hrv. Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi). Ohranjanje nesnovne kulturne dediščine je vključeno v »Strategijo trajnostnega razvoja Republike Hrvaške« (hrv. Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske) ter »Strategijo ohranjanja, zaščite in trajnostne gospodarske rabe kulturne dediščine Republike Hrvaške za obdobje 2011-2015«. Ministrstvo za turizem in šport je v »Strategiji razvoja turizma Republike Hrvaške do leta 2020« (hrv. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020 godine) kulturni turizem opredelilo kot prevladujoči turistični produkt (dejavnosti rokodelstva se uvrščajo predvsem v turizem dediščine in prireditveni turizem). »Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvaške do leta 2030« (hrv. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine) pa načrtuje financiranje javne turistične infrastrukture, vključno s prezentacijo nesnovne kulturne dediščine, tudi rokodelstva. Na regionalnem nivoju za razvoj in vključitev tradicionalnih obrti v dejavnosti Hrvaške obrtna zbornica delujejo cehi območnih obrtnih zbornic (kot npr. Ceh tradicionalnih obrti Obrtna zbornica Krapinsko-zagorske županije, hrv. Inicijativa Ceha tradicijskog obrta OKKZZ).

Finančne spodbude na nacionalnem nivoju so usmerjene predvsem v enoletne programe ohranjanja in razvoja tradicionalnih obrti. Gre za nepovratna finančna sredstva, do katerih so upravičena mikro, mala in srednja podjetja s statusom tradicionalne oziroma umetniške obrti. Ministrstvo za gospodarstvo in trajnostni razvoj (hrv. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) je objavilo več zaporednih enoletnih razpisov za program »Ohranjanje in razvoj tradicionalnih in umetniških obrti« (hrv. Očuvanje i razvoj tradicijskih i umjetničkih obrta).

Prilagojenost predlagane ureditve pravu EU

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) V postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov

Sprejem zakona bo povečal obseg dela ministrstva, pristojnega za gospodarstvo (administrativna in tehnična dela za posvetovalno skupino, določitev in izvajanje ukrepov za uresničevanje celostnega ohranjanja in razvoja rokodelstva, nadzor nad zakonitostjo dela nosilca javnega pooblastila) in obseg dela Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije (izvajanje javnega pooblastila).

b) Pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov

Predlog zakona ne bo imel posledic pri obveznostih strank.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki

Predlog zakona ne bo imel posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo

Opravljen je bil MSP test. Predlog zakona bo imel pozitivne posledice za gospodarstvo. S povezovanjem rokodelcev in nosilcev podpornega okolja rokodelstva se bo spodbujalo tako ohranjanje tradicionalnih rokodelskih panog kot tudi razvoj sodobnega, umetniškega in oblikovalskega ustvarjanja ter novih rokodelskih panog. Ohranjanje tradicionalnih rokodelskih panog in spodbujanje razvoja sodobnih rokodelskih panog bo imelo posledice na razvoj malega podjetništva (mikro, mala in srednje velika podjetja) in na večje zaposlovanje rokodelcev. S podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec, s certificiranjem rokodelskih izdelkov in opredelitvijo rokodelskih panog se bo dvignila prepoznavnost in zavedanje o rokodelski dediščini, kar bo imelo pozitiven vpliv na razvoj turizma in turistične ponudbe na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Aktivnosti nosilcev podpornega okolja so usmerjene v njihovo povezovanje in sodelovanje, kar ima lahko skupne učinke na njihov razvoj in rast ter morebitno ustanavljanje novih regionalnih rokodelskih centrov. Predvideno je financiranje vseh tistih vsebinskih rešitev in aktivnosti ter dajanje tistih finančnih spodbud za razvoj podjetništva in gospodarstva, ki jih bo z ukrepi za ohranjanje in razvoj rokodelstva določilo ministrstvo, na podlagi predlogov posvetovalne skupine in nosilcev podpornega okolja.

6.4 Presoja posledic za socialno področje

Predlog zakona ne bo imel posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne bo imel posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa

Sprejeti predpis bo izvajalo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Ni drugih pomembnih okoliščin v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA

Predlog zakona je bil objavljen 7. 6. 2022 na portalu e-Demokracija. Javna obravnava se je zaključila 7. 7. 2022. Poročilo o posvetovanju z javnostmi je bilo objavljeno na spletnih straneh MGRT.

V okviru javne obravnave so bile dane pripombe s strani:

- Centra za domačo in umetnostno obrt - Rokodelska zadruga, Slovenska Bistrica,
- Rokodelskega centra Ribnica,
- Centra za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij,
- Združenja občin Slovenije,
- Slovenskega etnografskega muzeja,
- Filozofske fakultete, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo - OEiKA (zbrani komentarji s strokovnega srečanja na temo razprave o osnutku predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva, ki so se ga udeležili predstavniki OEiKA, sekcije Domača in umetnostna obrt pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije, Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije ter strokovnjaki s področja etnologije in etnološkega konzervatorstva).

Pripombe na Zakon o ohranjanju in razvoju rokodelstva so bile dane glede:

- pomena izrazov, ki so uporabljeni v zakonu (rokodelstvo / domača in umetnostna obrt, rokodelec, rokodelski izdelek, certificiran rokodelski izdelek),
- določitve ustreznega izraza za naziv »vrhunski rokodelec« (rokodelski mojster, inštruktor, mentor),
- določitve ustreznega izraza za obliko neformalnega usposabljanja, t.im. »rokodelsko shemo« (rokodelski program / sistem),
- določitve večjega števila glavnih nosilcev podpornega okolja rokodelstva,
- urejanja statusnih oblik nosilcev podpornega okolja rokodelstva in oblike njihovega medsebojnega povezovanja,
- sestave članov komisije, ki deluje v postopku ocenjevanja usposobljenosti rokodelca za pridobitev naziva,
- določitve izvajalcev neformalnega usposabljanja v obliki rokodelske sheme,
- sestave strokovnjakov ocenjevalne komisije za izdajo mnenja v postopku certificiranja rokodelskih izdelkov,
- pobud za vključitev konkretnih predlogov ukrepov v zakon, naslovljenih na urejanje pogojev za dejavnost rokodelstva (rokodelski atelje, področje davkov, socialnih prispevkov, osebnega dopolnilnega dela, delavnopravne zakonodaje, statusa nevladne organizacije v javnem interesu...),
- uporabe slovnične oblike (ednina in množina) ter slovničnega spola (ženski in moški spol).

Predlogi so bili smiselno upoštevani glede na namen zakona, to je ohranjanje in razvoj rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstvo kulturne dediščine. Zakon ne posega v sistemsko zakonodajo drugih področij, kar je bilo tudi osnovno stališče zaključnega poročila Medresorske delovne skupine za prenovo sistemske ureditve področja rokodelstva, ki jo je Vlada RS ustanovila 25. 10. 2018. Morebitne izjeme od veljavnih sistemskih ureditev v področni zakonodaji oziroma predlogi konkretnih ukrepov za ohranjanje in razvoj rokodelstva se bodo lahko naslavljali in obravnavali v okviru posvetovalne skupine skladno s 15. členom, pristojnemu ministrstvu pa jih bodo lahko neposredno predlagali tudi nosilci podpornega okolja. Pristojno ministrstvo bo določilo konkretne ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva skladno s 16. členom, ki jih bo vsebinsko in finančno podprlo (z javnimi razpisi) ali pa jih bo na podlagi četrtega odstavka 16. člena predlagalo v rešitev drugim ministrstvom, v skladu z njihovimi pristojnostmi.

Predlog zakona ne posega v temeljno delovanje in statusne oblike nosilcev podpornega okolja (npr. rokodelskih centrov, konzorcija). Zakon sledi cilju omogočanja in spodbujanja prenosa rokodelskih znanj in čim večjega povezovanja aktivnosti nosilcev podpornega okolja, zato določa možnost za vključitev vseh nosilcev podpornega okolja pri izvedbi neformalnega usposabljanja v obliki rokodelske sheme, v komisiji za ocenjevanje usposobljenosti rokodelca in v posvetovalni skupini na pristojnem ministrstvu.

Pri izrazu »vrhunski rokodelec« in »rokodelska shema« se je uporabila nova terminologija z namenom, da se ne posega v veljavne sistemske ureditve na področju izobraževalnih programov in zakonodajnih pogojev glede pridobitve nazivov mojster, inštruktor, mentor. Uporaba slovničnih oblik je skladna z nomotehničnimi smernicami.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

/

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

- Matjaž Han, minister
- mag. Dejan Židan, državni sekretar
- Matevž Frangež, državni sekretar

II. BESEDILO ČLENOV

ZAKON

O OHRANJANJU IN RAZVOJU ROKODELSTVA

(ZorR)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakona)

- (1) Ta zakon ureja rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena v javnem interesu, z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstva premične in nepremične kulturne dediščine.
- (2) Ohranjanje in razvoj rokodelstva se uresničuje preko zaščite rokodelcev, rokodelskih izdelkov in rokodelskih panog, aktivnosti nosilcev podpornega okolja ter mehanizmov razvojnega načrtovanja.

2. člen (pomen izrazov)

V tem zakonu uporabljeni izrazi imajo naslednji pomen:

1. »rokodelstvo« so različna tradicionalna znanja, spretnosti in veščine, ki se ohranjajo in prenašajo iz preteklosti ter predstavljajo pomemben del nesnovne kulturne dediščine. Rokodelstvo je tudi sodobno umetniško in oblikovalsko ustvarjanje rokodelskih izdelkov;
2. »rokodelec ali rokodelka (v nadaljnjem besedilu: rokodelec)« je oseba, ki je nosilec znanj, spretnosti in veščin, potrebnih za izvajanje posameznih rokodelskih panog;
3. »rokodelski izdelek« je predmet uporabne ali okrasne vrednosti, ki ga je izdelal rokodelec s pretežno ročnim delom, z uporabo tradicionalnih ali sodobnih orodij ter z ustreznim rokodelskim znanjem, spretnostmi in veščinami;
4. »rokodelska panoga« je dejavnost rokodelstva, ki je kot taka določena s predpisom ministrstva, pristojnega za gospodarstvo;
5. »prenos rokodelskega znanja« pomeni prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin na eno ali več oseb v obliki formalnega izobraževanja ali formalnega ali neformalnega usposabljanja;
6. »rokodelska shema« pomeni neformalno usposabljanje za pridobitev naziva vrhunski rokodelec;
7. »vrhunski rokodelec« je naziv, ki ga dobi rokodelec, ki ima pridobljeno listino, s katero dokazuje, da obvlada določeno rokodelsko panogo in da je usposobljen za prenos rokodelskega znanja;
8. »mehanizmi razvojnega načrtovanja« so ukrepi, s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju;
9. »nosilci podpornega okolja« so subjekti, ki izvršujejo cilje in namen tega zakona;
10. »pristojno ministrstvo« je ministrstvo, pristojno za gospodarstvo;
11. »rokodelski center« je subjekt, ki povezuje rokodelce na regionalni in lokalni ravni ter je vključen v Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, ne glede na njegov pravni status oziroma pravni status njegovega ustanovitelja.

II. OHRANJANJE IN RAZVOJ ROKODELSTVA

3. člen (cilji in namen)

Cilji in namen ohranjanja in razvoja rokodelstva na podlagi tega zakona so:

- celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju,
- zaščita rokodelcev, rokodelskih izdelkov in rokodelskih panog,
- prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin,
- povezovanje rokodelcev in nosilcev podpornega okolja rokodelstva,
- ohranjanje tradicionalnega rokodelstva, varstvo in bogatenje premične in nepremične kulturne dediščine ter njeno evidentiranje in dokumentiranje,
- razvoj sodobnega rokodelstva ter spodbujanje umetniškega in oblikovalskega ustvarjanja,
- dvig zavedanja o rokodelski dediščini, dvig prepoznavnosti certificiranih rokodelskih izdelkov, rokodelcev z nazivom vrhunski rokodelec in rokodelskih panog, spodbujanje raznih oblik promocije rokodelcev in rokodelskih izdelkov,
- spodbujanje razvoja rokodelskih panog in spodbujanje podjetništva na področju rokodelstva,
- spodbujanje zaposlovanja na področju rokodelstva,
- medgeneracijsko povezovanje in vseživljenjsko učenje,
- oblikovanje in izvajanje mehanizmov razvojnega načrtovanja na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju.

III. ZAŠČITA ROKODELCEV, ROKODELSKIH IZDELKOV IN ROKODELSKIH PANOG

4. člen (zaščita rokodelcev)

- (1) Z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin se zaščita rokodelcev izvaja s podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec.
- (2) Naziv vrhunski rokodelec pridobi rokodelec na podlagi listine, ki jo izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije in s katero je potrjeno, da obvlada določeno rokodelsko panogo in da je usposobljen za prenos rokodelskega znanja.
- (3) Listina se pridobi na podlagi opravljenega neformalnega usposabljanja v obliki rokodelske sheme, ki je sestavljena iz praktičnega dela in pedagoško-andragoških vsebin.
- (4) Rokodelsko shemo podrobneje opredeli Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za gospodarstvo (v nadaljnjem besedilu: pristojni minister).
- (5) Neformalno usposabljanje v obliki rokodelske sheme organizira Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije in izvaja v sodelovanju z rokodelskimi centri, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije ali drugimi subjekti podpornega okolja iz 7. člena tega zakona.
- (6) Listina iz drugega odstavka tega člena se lahko pridobi tudi na podlagi pozitivnega mnenja komisije, ki oceni usposobljenost rokodelca po naslednjih merilih:
 - je nosilec vpisa enote s področja rokodelstva v registru nesnovne kulturne dediščine ali ima že pridobljen certifikat za predmet domače in umetnostne obrti na podlagi zakona, ki ureja obrt ali ima pridobljen certifikat za rokodelski izdelek iz drugega odstavka 5. člena tega zakona ali ima kakovosten opus rokodelskih izdelkov s pridobljenimi pravicami do uporabe kolektivnih blagovnih znamk ali ima priznanja in nagrade s sejmov v Republiki Sloveniji ali v tujini ali je upravičenec do uporabe geografske označbe, in
 - ima predložena dokazila o opravljenih usposabljanjih pri izvajalcih usposabljanj ali izobraževanj ali z dosedanjim delom izkazano usposobljenost za samostojen prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin določene rokodelske panoge ali dokumentiran opis načina prenosa rokodelskih znanj, spretnosti in veščin določene rokodelske panoge, ki ga pripravi rokodelec.

- (7) Komisijo iz prejšnjega odstavka imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. Sestavljajo jo predsednik in trije člani, ki so predstavniki Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveze društev upokojencev Slovenije in Slovenskega etnografskega muzeja. Člani komisije na prvi seji komisije izberejo predsednika. Komisija deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije.
- (8) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije določi grafično podobo listine in logotip.
- (9) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na svoji spletni strani vodi javni register vrhunskih rokodelcev, ki vsebuje ime in priimek vrhunskega rokodelca, številko in datum izdaje listine iz drugega odstavka ter rokodelsko panogo.

5. člen (zaščita rokodelskih izdelkov)

- (1) Z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin se zaščita rokodelskih izdelkov izvaja s certificiranjem rokodelskih izdelkov na podlagi tega zakona ali s pridobljenimi pravicami do uporabe kolektivnih blagovnih znamk.
- (2) Za certificiran rokodelski izdelek na podlagi tega zakona se šteje rokodelski izdelek, za katerega je izdan certifikat, ki potrjuje, da gre za kakovostno izdelan rokodelski izdelek.
- (3) Certifikat iz prejšnjega odstavka izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi pozitivnega mnenja ocenjevalne komisije. Priloga certifikata in njegov sestavni del je kratek povzetek mnenja ocenjevalne komisije.
- (4) Ocenjevalna komisija izda mnenje in kratek povzetek mnenja na podlagi meril in postopka za ocenjevanje posameznih rokodelskih izdelkov, ki jih podrobneje opredeli Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, po predhodnem soglasju pristojnega ministra.
- (5) Ocenjevalno komisijo imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. Sestavljajo jo predsednik in trije člani, ki so strokovnjaki s področja etnologije, kulturne antropologije, umetnostne zgodovine, industrijskega ali unikatnega oblikovanja. Dva člana sta strokovnjaka s področja etnologije ali kulturne antropologije, en član je strokovnjak s področja umetnostne zgodovine, en član pa strokovnjak s področja industrijskega ali unikatnega oblikovanja. Člani komisije na prvi seji komisije izberejo predsednika. Ocenjevalna komisija lahko v posameznem primeru povabi k sodelovanju strokovnjaka posamezne rokodelske panoge, ki poda neobvezujoče strokovno mnenje. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije pozove strokovne institucije in nosilce podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona k predložitvi predlogov kandidatov za člane ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije.
- (6) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije določi grafično podobo certifikata in logotip ter pravila za njegovo reprodukcijo in uporabo ter pravila za namestitev logotipa, sklica na certifikat in kratkega povzetka mnenja ocenjevalne komisije na certificiran rokodelski izdelek.
- (7) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na svoji spletni strani vodi javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov na podlagi tega zakona, ki vsebuje naziv certificiranega rokodelskega izdelka, sliko izdelka, številko in datum izdaje certifikata, kratek povzetek mnenja ocenjevalne komisije ter ime in priimek rokodelca, ki je izdelal certificiran rokodelski izdelek.

6. člen (zaščita rokodelskih panog)

- (1) Z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin se zaščita rokodelskih dejavnosti izvaja s poimenovanjem rokodelskih panog.
- (2) Poimenovanje in opis posameznih rokodelskih panog se podrobneje določijo s podzakonskim predpisom, ki ga izda pristojni minister.

IV. PODPORNO OKOLJE

7. člen (subjekti podpornega okolja)

Podporno okolje rokodelstva predstavljajo naslednji subjekti: rokodelci kot fizične osebe, samozaposlene osebe, samostojni podjetniki posamezniki, pravne osebe in drugi subjekti raznih statusno-pravnih oblik in dejavnosti, nosilci podpornega okolja iz 8. člena tega zakona, zbornice, zavodi, vzgojno-izobraževalne ustanove in nosilci usposabljanj, muzeji, zadruge, društva, lokalne skupnosti, lokalne akcijske skupine, upokojenci, nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji povezane z rokodelstvom, samozaposleni v kulturi na področju kulturne dediščine in ustvarjalnosti, neformalne skupine ter drugi posamezniki in pridobitne ali nepridobitne pravne osebe, ki delujejo na področju rokodelstva.

8. člen (nosilci podpornega okolja)

- (1) Nosilci podpornega okolja so naslednji subjekti: pristojno ministrstvo, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, rokodelski centri, rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije in Slovenski etnografski muzej.
- (2) Aktivnosti nosilcev podpornega okolja se izvajajo v skladu z njihovimi pristojnostmi.

9. člen (naloge ministrstev)

- (1) Za spremljanje izvajanja tega zakona in za zagotavljanje možnosti za njegovo izvajanje je odgovorno pristojno ministrstvo. Pri opravljanju njegovih nalog so dolžna sodelovati druga ministrstva, ki so pristojna za posamezna področja, kjer so z zakonom določene obveznosti glede ohranjanja in razvoja rokodelstva.
- (2) Pristojno ministrstvo lahko Vlado Republike Slovenije seznani ali ji posreduje v odločitev predloge za uresničevanje celostnega ohranjanja in razvoja rokodelstva na nacionalnem nivoju.

10. člen (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije)

- (1) Aktivnosti Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije so usmerjene v uresničevanje ciljev in namena tega zakona, zlasti da:
 - povezuje rokodelce preko svojih strokovnih sekcij oziroma območnih obrtno-podjetniških zbornic,
 - spremlja in obravnava problematiko rokodelstva, oblikuje stališča in predloge, s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva,
 - organizira ali sodeluje na razstavah, predstavitvah, sejnih, turističnih, kulturnih, promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih na nacionalni in regionalni ravni,
 - organizira ali sodeluje v mednarodnih projektih s področja rokodelstva,
 - pomaga in svetuje rokodelcem pri podjetniškem organiziranju,
 - spodbuja medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog,
 - spodbuja prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanj in usposabljanj,
 - v soglasju s pristojnim ministrom podrobneje opredeli rokodelsko shemo iz četrtega odstavka 4. člena tega zakona,
 - organizira usposabljanja v obliki rokodelske sheme in jih izvaja v sodelovanju z rokodelskimi centri, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije in drugimi subjekti podpornega okolja iz 7. člena tega zakona,
 - izdaja listino iz drugega odstavka 4. člena tega zakona,

- predlaga svojega predstavnika in imenuje preostale člane komisije v skladu s sedmim odstavkom 4. člena tega zakona in vodi njeno delo,
- podrobneje opredeli merila in postopek za ocenjevanje posameznih rokodelskih izdelkov iz četrtega odstavka 5. člena tega zakona,
- vodi javni register vrhunskih rokodelcev iz devetega odstavka 4. člena tega zakona,
- imenuje člane ocenjevalne komisije iz petega odstavka 5. člena tega zakona in vodi njeno delo,
- izdaja certifikat iz tretjega odstavka 5. člena tega zakona,
- vodi javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena tega zakona,
- se povezuje in sodeluje z nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona,
- sodeluje v posvetovalni skupini iz drugega odstavka 15. člena tega zakona,
- izvaja ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva iz 16. člena tega zakona.

- (2) S tem zakonom se podeli javno pooblastilo Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije za izvajanje nalog iz devete do enajste alineje ter iz trinajste do šestnajste alineje prejšnjega odstavka.
- (3) Sredstva za financiranje izvajanja javnega pooblastila iz prejšnjega odstavka so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije na podlagi programa dela za izvajanje javnih pooblastil, ki ga Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije uskladi s pristojnim ministrstvom. V programu dela za izvajanje javnih pooblastil se opredeli tudi višina stroškov dela in materiala v zvezi s postopki:
- izdaje listine iz drugega odstavka 4. člena tega zakona,
 - vodenja javnega registra vrhunskih rokodelcev iz devetega odstavka 4. člena tega zakona,
 - izdaje certifikata iz tretjega odstavka 4. člena tega zakona,
 - vodenja javne evidence certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena tega zakona,
 - organizacije in izvajanja usposabljanj v obliki rokodelske sheme iz petega odstavka 4. člena,
 - vodenja in delovanja komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona,
 - vodenja in delovanja ocenjevalne komisije iz petega odstavka 5. člena tega zakona in
 - višina nadomestil za opravljeno delo, povračil stroškov in drugih izdatkov članov obeh komisij, ki so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije.

11. člen (rokodelski centri)

- (1) Rokodelski centri delujejo na lokalni in regionalni ravni ter so vključeni v Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije.
- (2) Aktivnosti rokodelskih centrov so usmerjene v uresničevanje ciljev in namena tega zakona, zlasti da:
- povezujejo rokodelce na regionalni in lokalni ravni,
 - sodelujejo z lokalnimi skupnostmi,
 - spremljajo in obravnavajo problematiko rokodelstva, oblikujejo stališča in predloge, s katerimi se podpira in uresničuje ohranjanje in razvoj rokodelstva,
 - izvajajo programske in projektne aktivnosti rokodelskih centrov in skrbijo za njihov razvoj,
 - organizirajo podporne storitve za rokodelce,
 - organizirajo ali sodelujejo na razstavah, predstavitev, sejnih, turističnih, kulturnih, promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih na regionalni in lokalni ravni,
 - sodelujejo v mednarodnih projektih s področja rokodelstva,
 - pomagajo in svetujejo rokodelcem pri podjetniškem organiziranju,
 - spodbujajo medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog,
 - evidentirajo in dokumentirajo zadeve s področja rokodelstva,
 - spodbujajo prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, sodelujejo z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanj in usposabljanj,
 - sodelujejo pri izvajanju usposabljanj v obliki rokodelske sheme z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije in drugimi subjekti podpornega okolja iz 7. člena tega zakona,

- Konzorciju rokodelskih centrov Slovenije predlagajo svojega predstavnika za člana komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona,
- se povezujejo in sodelujejo z nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona,
- sodelujejo v posvetovalni skupini iz drugega odstavka 15. člena tega zakona,
- izvajajo ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva iz prvega odstavka 16. člena tega zakona.

(3) Rokodelski center lahko imenuje programskega vodjo za področje rokodelstva, ki vodi programske in projektne aktivnosti, opredeljene v prejšnjem odstavku tega člena. Merila in kriterije za izbor programskega vodje določi Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije s soglasjem vseh rokodelskih centrov, ki so vključeni vanj.

(4) Sredstva za delo programskega vodje se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije na podlagi sklenjene pogodbe med posameznim rokodelskim centrom in pristojnim ministrstvom.

12. člen

(Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije)

- (1) Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije povezuje rokodelske centre.
- (2) Aktivnosti rokodelskega centra, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, so usmerjene zlasti v koordiniranje programskih in projektnih aktivnosti rokodelskih centrov iz drugega odstavka 11. člena tega zakona.
- (3) Rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije lahko imenuje koordinatorja programskih vodij, ki vodi programske in projektne aktivnosti iz drugega odstavka 11. člena tega zakona in hkrati koordinira aktivnosti iz prejšnjega odstavka. Merila in kriterije za izbor koordinatorja programskih vodij določi Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije s soglasjem vseh rokodelskih centrov, ki so vanj vključeni.
- (4) Sredstva za delo koordinatorja programskih vodij so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije na podlagi sklenjene pogodbe med rokodelskim centrom, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in pristojnim ministrstvom.

13. člen

(Zveza društev upokojencev Slovenije)

- (1) Aktivnosti Zveze društev upokojencev Slovenije so usmerjene v uresničevanje ciljev in namena tega zakona, zlasti da:
 - povezuje upokojene rokodelce iz različnih društev upokojencev,
 - spodbuja medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog,
 - koordinira upokojene rokodelce pri organizaciji ali sodelovanju na razstavah, predstavitev, sejnih, turističnih, promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih,
 - spodbuja prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanj in usposabljanj,
 - sodeluje z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, rokodelskimi centri, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije in drugimi subjekti podpornega okolja pri izvajanju usposabljanj v obliki rokodelske sheme,
 - predlaga svojega predstavnika za člana komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona,
 - se povezuje in sodeluje z nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona,
 - sodeluje v posvetovalni skupini iz drugega odstavka 15. člena tega zakona,
 - izvaja ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva iz prvega odstavka 16. člena tega zakona.
- (2) Zveza društev upokojencev Slovenije lahko imenuje koordinatorja za področje rokodelstva, ki vodi programske in projektne aktivnosti, opredeljene v prejšnjem odstavku tega člena. Merila in kriterije za izbor koordinatorja za področje rokodelstva določi Zveza društev upokojencev Slovenije.

- (3) Sredstva za delo koordinatorja za področje rokodelstva so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije na podlagi sklenjene pogodbe med Zvezo društev upokojencev Slovenije in pristojnim ministrstvom.

14. člen
(Slovenski etnografski muzej)

Aktivnosti Slovenskega etnografskega muzeja so usmerjene v uresničevanje ciljev in namena tega zakona, zlasti da:

- svetuje glede celostnega ohranjanja rokodelstva,
- predlaga svojega predstavnika za člana komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona,
- se povezuje in sodeluje z nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona,
- sodeluje v posvetovalni skupini iz drugega odstavka 15. člena tega zakona,
- izvaja ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva iz prvega odstavka 16. člena tega zakona.

V. MEHANIZMI RAZVOJNEGA NAČRTOVANJA

15. člen
(posvetovalna skupina)

- (1) Pristojni minister lahko za obravnavo strokovnih izhodišč in pripravo predlogov, s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju, s sklepom imenuje posvetovalno skupino.
- (2) Posvetovalno skupino lahko sestavljajo predstavniki nosilcev podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona, predstavniki subjektov podpornega okolja iz 7. člena tega zakona ter strokovnjaki s področja rokodelstva.
- (3) Vsa administrativna in tehnična dela za posvetovalno skupino izvaja pristojno ministrstvo.
- (4) Sredstva za delovanje posvetovalne skupine zagotavlja pristojno ministrstvo.

16. člen
(ukrepi za ohranjanje in razvoj rokodelstva)

- (1) Ukrepi za ohranjanje in razvoj rokodelstva so vsebinske rešitve, aktivnosti ali finančne razvojne spodbude, s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom tega zakona.
- (2) Ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva določi pristojno ministrstvo in jih objavi na osrednjem spletnem mestu državne uprave. Predloge ukrepov lahko podajo tudi posvetovalna skupina iz drugega odstavka 15. člena tega zakona in nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona.
- (3) S posameznim ukrepom se določijo:
 - vsebina, v skladu s cilji in namenom tega zakona iz 3. člena,
 - način izvajanja,
 - nosilci podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena, ki izvajajo ukrepe,
 - subjekti podpornega okolja iz 7. člena tega zakona, ki jim je ukrep namenjen,
 - obdobje izvajanja,
 - viri in obseg sredstev za financiranje ukrepa,
 - merila za ocenjevanje doseganja ukrepov,
 - način poročanja.
- (4) Pristojno ministrstvo predlaga ukrepe s področja rokodelstva drugim ministrstvom, v skladu z njihovimi pristojnostmi.

- (5) Sredstva za izvajanje ukrepov so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije in iz drugih domačih in evropskih virov, na način, kot ga določajo zakoni in drugi predpisi.

VI. NADZORSTVO

17. člen (nadzor)

Nadzor nad izvajanjem nalog Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije pri izvrševanju javnih pooblastil na podlagi tega zakona opravlja pristojno ministrstvo.

VII. PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

18. člen (prehodne določbe za izvajanje nalog Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije)

- (1) Izdani certifikati iz prvega odstavka 15. člena Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) ostanejo v veljavi in se uporabljajo tudi po uveljavitvi tega zakona.
- (2) Do začetka uporabe tega zakona, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije po uradni dolžnosti vpiše izdane certifikate iz prejšnjega odstavka v javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena tega zakona.
- (3) Vloge za izdajo certifikata iz prvega odstavka 15. člena Obrtnega zakona, ki bodo vložene do začetka uporabe tega zakona, se obravnavajo v skladu s 15. členom Obrtnega zakona.
- (4) Strokovna komisija iz drugega odstavka 15. člena Obrtnega zakona deluje do začetka uporabe tega zakona.
- (5) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije opredeli rokodelsko shemo iz četrtega odstavka 4. člena najkasneje v štirih mesecih od uveljavitve tega zakona.
- (6) Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije opredeli merila in postopek za ocenjevanje posameznih rokodelskih izdelkov iz četrtega odstavka 5. člena tega zakona najkasneje v štirih mesecih od uveljavitve tega zakona.

19. člen (podzakonski predpis)

Podzakonski predpis iz drugega odstavka 6. člena tega zakona izda pristojni minister najkasneje v štirih mesecih od uveljavitve tega zakona.

20. člen (prenehanje veljavnosti določb Obrtnega zakona)

- (1) V Obrtnem zakonu (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) se :
 - v 1. členu črta besedilo »domačo in umetnostno obrt,« in
 - v prvem odstavku 31. člena črta besedilo »ali domačo in umetnostno obrt«.
- (2) V Obrtnem zakonu (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) prenehajo veljati:
 - tretje poglavje z naslovom »Domača in umetnostna obrt« in
 - 15. člen.

21. člen
(smiselna uporaba zakona)

Določbe tega zakona se smiselno uporabljajo v predpisih, ki uporabljajo izraz »domača in umetnostna obrt« ali se na ta izraz sklicujejo.

22. člen
(začetek veljavnosti in uporabe)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne šest mesecev po njegovi uveljavitvi.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Predlog zakona v 1. členu opredeljuje rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena v javnem interesu. Namen predloga zakona je ohranjanje in razvoj rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter varstvo premične in nepremične kulturne dediščine, kar se uresničuje z zaščito rokodelcev preko podeljevanja naziva vrhunski rokodelec, preko zaščite rokodelskih izdelkov z njihovim certificiranjem in z zaščito rokodelskih panog z njihovim usklajenim terminološkim poimenovanjem. Ohranjanje in razvoj rokodelstva se v skladu s predlogom zakona uresničuje tudi preko aktivnosti nosilcev podpornega okolja rokodelstva ter mehanizmov razvojnega načrtovanja.

K 2. členu

Določba 2. člena opredeljuje posamezne izraze, ki so uporabljeni v tem zakonu, pri čemer opredeljuje rokodelstvo kot različna tradicionalna znanja, spretnosti in veščine, ki se ohranjajo in prenašajo iz preteklosti ter predstavljajo pomemben del nesnovne kulturne dediščine ter tudi rokodelstvo kot sodobno umetniško in oblikovalsko ustvarjanje rokodelskih izdelkov.

Rokodelec oziroma rokodelka je oseba, ki je nosilec znanj, spretnosti in veščin, potrebnih za izvajanje posameznih rokodelskih panog.

Predlog zakona opredeljuje rokodelski izdelek kot predmet uporabne ali okrasne vrednosti, ki ga je izdelal rokodelec s pretežno ročnim delom, z uporabo tradicionalnih ali sodobnih orodij ter z ustreznim rokodelskim znanjem, spretnostmi in veščinami.

Rokodelska panoga je opredeljena kot dejavnost rokodelstva, ki je določena s predpisom pristojnega ministrstva.

Prenos rokodelskega znanja je opredeljen kot prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin na eno ali več oseb v obliki formalnega izobraževanja ali formalnega ali neformalnega usposabljanja, pri čemer predlog zakona kot eno izmed novih oblik neformalnega usposabljanja uvaja rokodelsko shemo, kot eno izmed podlag za pridobitev naziva vrhunski rokodelec. Ta naziv se podeljuje z listino, ki potrjuje, da rokodelec obvlada določeno rokodelsko panogo in da je ustrežno usposobljen za prenos rokodelskega znanja.

Kot mehanizmi razvojnega načrtovanja so predvideni ukrepi, ki jih določi pristojno ministrstvo. Pri tem gre za vsebinske rešitve, aktivnosti ali finančne razvojne spodbude s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom predloga zakona.

V okviru podpornega okolja rokodelstva, ki ga predstavljajo vsi subjekti, ki delujejo na področju rokodelstva bodisi kot fizične bodisi kot pravne osebe, so kot nosilci določeni pristojno ministrstvo, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, rokodelski centri, rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije ter Slovenski etnografski muzej. Predlog zakona kot pristojno ministrstvo opredeljuje ministrstvo, pristojno za gospodarstvo.

Rokodelski center je opredeljen kot subjekt, ki povezuje rokodelce tako na lokalni kot regionalni ravni ter je vključen v Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije. Pri tem je potrebno izpostaviti, da imajo tako rokodelski centri, kot tudi njihovi ustanovitelji, najrazličnejše pravne subjektivitete.

K 3. členu

Predlog zakona v 3. členu opredeljuje cilje in namen ohranjanja in razvoja rokodelstva, ki so: celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju, zaščita rokodelcev, rokodelskih izdelkov in rokodelskih panog preko prenosa rokodelskih znanj, veščin in spretnosti na eno ali več oseb v obliki formalnega izobraževanja ali formalnega ali neformalnega usposabljanja, povezovanje rokodelcev in nosilcev podpornega okolja rokodelstva, ohranjanje tradicionalnega rokodelstva, varstvo in bogatenje premične in nepremične kulturne dediščine ter njeno evidentiranje in dokumentiranje, razvoj sodobnega rokodelstva ter spodbujanje umetniškega in oblikovalskega ustvarjanja, dvig zavedanja o rokodelski dediščini, dvig prepoznavnosti certificiranih rokodelskih izdelkov, rokodelcev z nazivom vrhunski rokodelec in rokodelskih panog, spodbujanje raznih oblik promocije rokodelcev in rokodelskih izdelkov, spodbujanje razvoja rokodelskih panog in spodbujanje podjetništva na področju rokodelstva, spodbujanje zaposlovanja na področju rokodelstva, medgeneracijsko povezovanje

in vseživljenjsko učenje, oblikovanje in izvajanje mehanizmov razvojnega načrtovanja na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju.

K 4. členu

Zaščita rokodelcev se v skladu s predlogom zakona izvaja s podeljevanjem naziva vrhunski rokodelec. Rokodelec pridobi omenjeni naziv z listino, ki jo izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije in s katero se dokazuje, da rokodelec obvlada določeno rokodelsko panogo in je na tej podlagi ustrezno usposobljen za prenos rokodelskega znanja.

Listina se lahko pridobi na več načinov. Ena izmed možnosti je opravljeno neformalno usposabljanje v obliki rokodelske sheme, ki jo podrobneje opredeli Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (po predhodnem soglasju pristojnega ministra), izvaja pa jo v sodelovanju z rokodelskimi centri, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije ali drugimi subjekti podpornega okolja. Rokodelska shema je sestavljena iz praktičnega dela in pedagoško-andragoških vsebin. Listino lahko rokodelec pridobi tudi na podlagi pozitivnega mnenja komisije, ki jo imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, poleg njenega predstavnika pa jo sestavljajo tudi predstavnik Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, predstavnik Zveze društev upokojencev Slovenije in predstavnik Slovenskega etnografskega muzeja. Člani komisije na prvi seji komisije izberejo predsednika. Komisija, ki deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije, oceni usposobljenost posameznega rokodelca na podlagi vnaprej določenih meril, ki jih določa predlog zakona, in sicer:

- da je nosilec vpisa enote s področja rokodelstva v registru nesnovne kulturne dediščine ali da ima že pridobljen certifikat za predmet domače ali umetnostne obrti iz 15. člena Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) ali ima pridobljen certifikat za rokodelski izdelek iz drugega odstavka 5. člena tega zakona ali da ima kakovosten opus rokodelskih izdelkov s pridobljenimi pravicami do uporabe kolektivnih blagovnih znamk ali ima priznanja in nagrade s sejmov v Republiki Sloveniji ali tujini ali je upravičenec do uporabe geografske označbe, in
- ima predložena dokazila o opravljenih usposabljanjih pri izvajalcih usposabljanj ali izobraževanj oziroma z dosedanjim delom izkazano usposobljenost rokodelca za samostojen prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin posamezne rokodelske panoge ali dokumentiran opis načina prenosa rokodelskih znanj, spretnosti in veščin posamezne rokodelske panoge, ki ga pripravi rokodelec.

Grafično podobo listine in logotip določi Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije vodi javni register vrhunskih rokodelcev, ki vsebuje podatke o imenu in priimku vrhunskega rokodelca, številko in datum izdaje listine ter rokodelsko panogo. Javni register vrhunskih rokodelcev Obrtno-podjetniška zbornica objavi na svoji spletni strani.

K 5. členu

Zaščita rokodelskih izdelkov se izvaja z njihovim certificiranjem po postopku, kot ga določa predlog zakona, pa tudi s pridobljenimi pravicami do uporabe kolektivnih blagovnih znamk.

V praksi najbolj razširjena in uporabljena je znamka »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«, uporabljajo pa se tudi kolektivna tržna znamka »Srce Slovenije«, blagovna znamka »Ribrand«, kolektivna blagovna znamka »Jeruzalem Slovenija«, kolektivna blagovna znamka »Naše najboljše«, kolektivna blagovna znamka »Babica in dedek: naravni izdelki iz Škofjeloških hribov«, kolektivna blagovna znamka »Idrija izbrano«, kolektivna blagovna znamka »Srce Slovenije« in druge, ki se posredno vežejo na rokodelske izdelke (kot npr. »Bohinjsko«, »Okusi Rogle«, »Sevnica Premium«, »Dobrote Dolenjske«, »Okusiti Laško«, »Bled Local selection«).

V predlogu zakona je določeno, da lahko posamezen rokodelski izdelek štejemo za certificiran rokodelski izdelek na podlagi tega zakona, kadar je zanj izdan certifikat, ki potrjuje, da gre za kakovostno izdelan rokodelski izdelek. Postopki pridobitve pravic do uporabe kolektivnih blagovnih znamk rokodelskih izdelkov so urejeni v drugih predpisih.

Predlog zakona določa postopek certificiranja tako, da certifikat izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi pozitivnega mnenja ocenjevalne komisije, ki jo imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije in jo sestavljajo štirje člani, in sicer dva strokovnjaka s področja etnologije ali kulturne antropologije, en strokovnjak s področja umetnostne zgodovine in en strokovnjak s področja industrijskega ali unikatnega oblikovanja. Člani komisije na prvi seji komisije izberejo predsednika. Ocenjevalna komisija lahko v posameznem primeru povabi k sodelovanju strokovnjaka posamezne rokodelske panoge, ki poda neobvezujoče strokovno mnenje. Predlog zakona ne navaja posameznih

področij stroke, ki se navezujejo na strokovno izobrazbo pridobljeno le pri določeni izobraževalni ustanovi, temveč določa poimenovanje strokovnjakov v obliki, ki se navezuje na vse sorodne izobraževalne programe, smeri in vsebine, ki jih izvajajo izobraževalne ustanove v Sloveniji in v tujini.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije pozove strokovne institucije in nosilce podpornega okolja iz prvega odstavka 8. člena tega zakona k predložitvi predlogov kandidatov za člane ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija, ki deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije, v postopku certificiranja posameznega rokodelskega izdelka izda mnenje in njegov kratek povzetek, ki je priloga certifikata in njen sestavni del. Merila in postopek za ocenjevanje podrobneje opredeli Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije s predhodnim soglasjem pristojnega ministra. Grafično podobo certifikata in logotip (vključno s pravili za njegovo reprodukcijo in uporabo) ter pravila za namestitev logotipa, sklica na certifikat in kratkega povzetka mnenja ocenjevalne komisije na izdelek določi Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na svoji spletni strani vodi javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov na podlagi tega zakona. Pri tem mora evidenca obsegati naziv certificiranega rokodelskega izdelka, njegovo sliko, številko in datum izdaje certifikata, kratek povzetek mnenja ocenjevalne komisije ter ime in priimek rokodelca, ki je ta rokodelski izdelek izdelal.

K 6. členu

S predlogom zakona se zaščita rokodelskih dejavnosti izvaja z namenom ohranjanja in razvoja rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, in sicer s poimenovanjem rokodelskih panog.

Predlog zakona določa, da se s podzakonskim aktom oziroma predpisom pristojnega ministrstva oblikuje seznam vseh rokodelskih panog, s poimenovanjem posamezne rokodelske panoge in njenim strokovnim opisom.

S podzakonskim aktom bo natančneje določen postopek za oddajo predlogov na pristojno ministrstvo za vključitev nove rokodelske panoge na seznam in njeno poimenovanje.

K 7. členu

V 7. členu predloga zakona so naštetni vsi subjekti podpornega okolja, ki delujejo na področju rokodelstva bodisi kot fizične bodisi kot pravne osebe najrazličnejših statusno-pravnih oblik in predstavljajo podporno okolje rokodelstva.

K 8. členu

V okviru podpornega okolja rokodelstva so v prvem odstavku 8. člena predloga zakona kot nosilci podpornega okolja določeni: pristojno ministrstvo, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, rokodelski centri, rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije ter Slovenski etnografski muzej. Nosilci podpornega okolja vse aktivnosti na področju rokodelstva izvajajo v skladu s svojimi pristojnostmi. Njihove aktivnosti so podrobneje opredeljene v 10. do 14. členu.

K 9. členu

V 9. členu predloga zakona je določeno, da je za spremljanje izvajanja tega zakona in za zagotavljanje možnosti za njegovo izvajanje odgovorno ministrstvo, pristojno za gospodarstvo. Pri opravljanju njegovih nalog so dolžna sodelovati druga ministrstva, ki so pristojna za posamezna področja, kjer so z zakonom določene obveznosti glede ohranjanja in razvoja rokodelstva.

Pristojno ministrstvo lahko Vlado Republike Slovenije seznani ali ji v odločitev posreduje predloge za uresničevanje celostnega ohranjanja in razvoja rokodelstva na nacionalnem nivoju.

K 10. členu

Predlog zakona v 10. členu določa, da so aktivnosti Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije usmerjene v povezovanje rokodelcev preko njenih strokovnih sekcij oziroma območnih obrtno-podjetniških zbornic, v spremljanje in obravnavo problematike rokodelstva ter v oblikovanje stališč in predlogov s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva. V okviru ohranjanja in razvoja rokodelstva so aktivnosti usmerjene v organiziranje ali sodelovanje na razstavah, predstavitev, sejnih, turističnih, kulturnih, promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih na nacionalni in regionalni ravni, v organiziranje ali sodelovanje v mednarodnih projektih s področja rokodelstva. Zbornica nudi pomoč in svetovanje rokodelcem pri podjetniškem organiziranju, spodbuja medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) že izvaja naloge s področja poklicnega izobraževanja in usposabljanja. S predlogom zakona je dan poudarek, da Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije spodbuja prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin ter sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanja in usposabljanja.

Na podlagi predloga zakona se Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije neposredno z zakonom podeli javno pooblastilo za organizacijo in za izvajanje usposabljanj za pridobitev naziva vrhunski rokodelec v obliki rokodelske sheme. Usposabljanja zbornica izvaja v sodelovanju z rokodelskimi centri, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije ali drugimi subjekti podpornega okolja iz 7. člena predloga zakona. Javno pooblastilo je Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije z zakonom podeljeno tudi za izvajanje nalog izdaje listine s katero se podeli naziv vrhunski rokodelec, za imenovanje in vodenje dela komisije, ki izdaja mnenja v zvezi s podelitvijo listine za naziv vrhunski rokodelec (na podlagi meril, ki so določena v predlogu zakona) ter za vodenje javnega registra vrhunskih rokodelcev, ki imajo pridobljeno to listino. Sredstva za izvajanje zgoraj naštetih nalog na podlagi javnega pooblastila se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Javno pooblastilo se Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije z zakonom podeli za imenovanje in delo ocenjevalne komisije, katere naloga je izdaja mnenj in priprava kratkih povzetkov mnenj k posameznim rokodelskim izdelkom, ki jih rokodelci predložijo v postopek za pridobitev certifikata. Na podlagi pozitivnega mnenja ocenjevalne komisije k posameznemu rokodelskemu izdelku Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije izda certifikat, ki potrjuje, da gre za kakovostno izdelan rokodelski izdelek. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije vodi javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov. Sredstva za izvajanje zgoraj naštetih nalog na podlagi javnega pooblastila se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, na podlagi programa dela za izvajanje javnih pooblastil, ki ga Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije uskladi s pristojnim ministrstvom.

V programu dela za izvajanje javnih pooblastil se opredeli tudi višina stroškov dela in materiala v zvezi s postopkom izdaje listine iz drugega odstavka 4. člena tega zakona, vodenja javnega registra vrhunskih rokodelcev iz devetega odstavka 4. člena tega zakona, izdaje certifikata iz tretjega odstavka 5. člena tega zakona, vodenja javne evidence certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena tega zakona, organizacije in izvajanja usposabljanj v obliki rokodelske sheme iz petega odstavka 4. člena tega zakona, vodenja in delovanja komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona in ocenjevalne komisije iz petega odstavka 5. člena tega zakona, ter višina nadomestil za opravljeno delo, povračil stroškov in drugih izdatkov članov obeh komisij, ki so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije.

Na tej podlagi bodo v skladu s cilji in namenom tega zakona rokodelci povsem oproščeni plačila dosedanjega nadomestila stroškov za izdajo certifikata, prav tako bodo oproščeni tudi plačila stroškov pridobitve listine vrhunski rokodelec.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije v soglasju s pristojnim ministrom podrobneje opredeli rokodelsko shemo, ki predstavlja obliko neformalnega usposabljanja rokodelcev ter merila in postopek za ocenjevanje rokodelskih izdelkov.

Na podlagi 10. člena predloga zakona so aktivnosti Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije usmerjene v povezovanje in sodelovanje z nosilci podpornega okolja (pristojnim ministrstvom, rokodelskimi centri, rokodelskim centrom, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije in Slovenskim etnografskim muzejem). Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije sodeluje v posvetovalni skupini pri pristojnem ministrstvu ter izvaja ukrepe za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom predloga zakona.

K 11. členu

Vsem rokodelskim centrom je skupno, da delujejo na lokalni in regionalni ravni, imajo različne statusno-pravne in organizacijske oblike ter so vključeni v Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije.

V skladu z 11. členom predloga zakona so aktivnosti rokodelskih centrov usmerjene v uresničevanje ciljev in namena predloga zakona, zlasti da povezujejo rokodelce na regionalni in lokalni ravni, sodelujejo z lokalnimi skupnostmi, spremljajo in obravnavajo problematiko rokodelstva, oblikujejo stališča in predloge, s katerimi se podpira in uresničuje ohranjanje in razvoj rokodelstva, izvajajo programske in projektne aktivnosti rokodelskih centrov in skrbijo za njihov razvoj, organizirajo podporne storitve za rokodelce, organizirajo ali sodelujejo na razstavah, predstavitev, sejnih, turističnih, kulturnih,

promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih na regionalni in lokalni ravni, sodelujejo v mednarodnih projektih s področja rokodelstva, pomagajo in svetujejo rokodelcem pri podjetniškem organiziranju, spodbujajo tudi medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog, evidentirajo in dokumentirajo zadeve s področja rokodelstva, spodbujajo prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, sodelujejo z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanja in usposabljanja.

V skladu s petim odstavkom 4. člena predloga zakona rokodelski centri sodelujejo z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije ali drugimi subjekti podpornega okolja iz 7. člena predloga zakona pri izvajanju usposabljanj v obliki rokodelske sheme. Rokodelski centri Konzorciju rokodelskih centrov Slovenije predlagajo svojega predstavnika za člana komisije iz sedmega odstavka 4. člena tega zakona. Aktivnosti rokodelskih centrov so usmerjene v povezovanje in sodelovanje z nosilci podpornega okolja (pristojnim ministrstvom, rokodelskim centrom, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, Zvezo društev upokojencev Slovenije in Slovenskim etnografskim muzejem). Rokodelski centri v skladu s predlogom zakona sodelujejo v posvetovalni skupini pri pristojnem ministrstvu ter izvajajo ukrepe za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom predloga zakona.

Rokodelski center lahko imenuje programskega vodjo za področje rokodelstva, ki vodi programske in projektne aktivnosti iz drugega odstavka 11. člena predloga zakona. Predvideno je, da merila in kriterije izbor programskega vodje določi Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije s soglasjem vseh rokodelskih centrov, ki so vključeni vanj. Sredstva za delo programskega vodje so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije, in sicer je predvideno sklepanje pogodb med ministrstvom, pristojnim za gospodarstvo, in ustanovitelji posameznih rokodelskih centrov.

K 12. členu

V skladu s prvim odstavkom 12. člena predloga zakona Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije povezuje rokodelske centre.

Aktivnosti rokodelskega centra, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, so usmerjene zlasti v koordiniranje programskih aktivnosti rokodelskih centrov iz drugega odstavka 11. člena predloga zakona. V ta namen lahko rokodelski center, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, imenuje koordinatorja programskih vodij, ki vodi programske in projektne aktivnosti iz drugega odstavka 11. člena tega predloga zakona in hkrati koordinira aktivnosti iz drugega odstavka 12. člena predloga zakona. Merila in kriterije za izbor koordinatorja programskih vodij določi Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije s soglasjem vseh rokodelskih centrov, ki so vanj vključeni. Sredstva za delo koordinatorja programskih vodij se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, in sicer je predvideno sklepanje pogodb med ministrstvom, pristojnim za gospodarstvo in ustanoviteljem rokodelskega centra, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije.

K 13. členu

V skladu s prvim odstavkom 13. člena predloga zakona Zveza društev upokojencev Slovenije povezuje upokojene rokodelce iz različnih društev upokojencev. Zveza društev upokojencev Slovenije spodbuja medgeneracijsko povezovanje, vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost in razvoj rokodelskih panog, koordinira upokojene rokodelce pri organizaciji ali sodelovanju na razstavah, predstavitvah, sejmih, turističnih, promocijskih in drugih prireditvah, programih in projektih.

Zveza društev upokojencev Slovenije v skladu s predlogom zakona sodeluje z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, rokodelskimi centri in Konzorcijem rokodelskih centrov Slovenije pri izvajanju usposabljanj v obliki rokodelske sheme, spodbuja prenos rokodelskih znanj, spretnosti in veščin, sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter drugimi izvajalci izobraževanja in usposabljanja. Zveza društev upokojencev Slovenije predlaga svojega predstavnika za člana komisije iz sedmega odstavka 4. člena predloga zakona, ki ocenjuje usposobljenost rokodelca za pridobitev naziva vrhunski rokodelec.

Na podlagi predloga zakona so aktivnosti Zveze društev upokojencev Slovenije usmerjene v povezovanje in sodelovanje z nosilci podpornega okolja (pristojnim ministrstvom, Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, rokodelskimi centri, rokodelskim centrom, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in Slovenskim etnografskim muzejem). Zveza društev upokojencev Slovenije v skladu s predlogom zakona sodeluje v posvetovalni skupini pri pristojnem

ministrstvu ter izvaja ukrepe za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom predloga zakona.

V skladu z drugim odstavkom 13. člena predloga zakona lahko Zveza društev upokojencev Slovenije imenuje koordinatorja za področje rokodelstva, ki vodi programske in projektne aktivnosti, opredeljene v prejšnjem odstavku tega člena. Merila in kriterije za izbor koordinatorja za področje rokodelstva določi Zveza društev upokojencev Slovenije. V skladu s tretjim odstavkom 13. člena predloga zakona so sredstva za delo koordinatorja za področje rokodelstva zagotovljena v proračunu Republike Slovenije na podlagi sklenjene pogodbe med Zvezo društev upokojencev Slovenije in pristojnim ministrstvom.

K 14. členu

V skladu s 5. členom Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Slovenski etnografski muzej (Uradni list RS, št. 60/03, 11/09 in 66/16) Slovenski etnografski muzej že opravlja naloge v povezavi z ohranjanjem in razvojem rokodelstva, kot na primer identificira, dokumentira, preučuje in interpretira ter vrednoti premično in nesnovno rokodelsko dediščino, jo predstavlja javnosti na podlagi zbiralne politike in poslanstva muzeja, varuje in hrani rokodelsko dediščino v skladu s poslanstvom muzeja, kot koordinatorska varstva nesnovne kulturne dediščine usklajuje in samostojno predlaga vpis rokodelske dediščine v register, idr..

Na podlagi 14. člena predloga zakona so aktivnosti Slovenskega etnografskega muzeja usmerjene predvsem v svetovanje glede celostnega ohranjanja rokodelstva ter v povezovanje in sodelovanje z nosilci podpornega okolja (pristojnim ministrstvom, Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije, rokodelskimi centri, rokodelskim centrom, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in Zvezo društev upokojencev Slovenije). V skladu s sedmim odstavkom 4. člena tega zakona Slovenski etnografski muzej predlaga svojega predstavnika za člana komisije, ki ocenjuje usposobljenost rokodelca za pridobitev naziva vrhunski rokodellec. V skladu s predlogom zakona lahko predstavniki Slovenskega etnografskega muzeja sodelujejo v posvetovalni skupini iz drugega odstavka 15. člena, prav tako pa Slovenski etnografski muzej izvaja ukrepe za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom predloga zakona.

K 15. členu

S predlogom zakona je predvideno, da pristojni minister lahko s sklepom imenuje posvetovalno skupino, ki jo sestavljajo predstavniki nosilcev podpornega okolja (to so: predstavniki pristojnega ministrstva, Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, rokodelskih centrov, rokodelskega centra, ki prevzame upravljanje, predstavljanje in zastopanje Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, Zveze društev upokojencev Slovenije in Slovenskega etnografskega muzeja), predstavniki subjektov podpornega okolja rokodelstva iz 7. člena predloga zakona ter strokovnjaki s področja rokodelstva.

Posvetovalna skupina bo obravnavala strokovna izhodišča in pripravljala predloge za celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju. V skladu s 16. členom predloga zakona lahko posvetovalna skupina pristojnemu ministrstvu poda predlog ukrepov za ohranjanje in razvoj rokodelstva.

Vsa administrativna in tehnična dela za posvetovalno skupino izvaja pristojno ministrstvo. Sredstva za delovanje posvetovalne skupine zagotavlja pristojno ministrstvo.

K 16. členu

Na podlagi 16. člena predloga zakona pristojno ministrstvo določi ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva. Ukrepi za ohranjanje in razvoj rokodelstva so vsebinske rešitve, aktivnosti ali finančne razvojne spodbude s katerimi se podpira in uresničuje celostno ohranjanje in razvoj rokodelstva v skladu s cilji in namenom tega zakona iz 3. člena predloga zakona.

Ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva določi pristojno ministrstvo in jih objavi na osrednjem spletnem mestu državne uprave. Predloge ukrepov lahko ministrstvu poda posvetovalna skupina, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, rokodelski centri, Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije ali Slovenski etnografski muzej.

S posameznim ukrepom se določijo: vsebina, v skladu s cilji in namenom iz predloga zakona, način izvajanja, nosilci podpornega okolja, ki izvajajo ukrepe, subjekti podpornega okolja, ki jim je ukrep namenjen, obdobje izvajanja, viri in obseg sredstev za financiranje ukrepa, merila za ocenjevanje doseganja ukrepov in način poročanja.

Pristojno ministrstvo posreduje v nadaljnje reševanje drugim ministrstvom tiste ukrepe za ohranjanje in razvoj rokodelstva, ki so povezani z vsebino, ki spada v pristojnost drugih ministrstev (npr. ukrepe povezane z davčnimi olajšavami posreduje ministrstvu, pristojnem za finance).

Sredstva za financiranje izvajanja ukrepov so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije in iz drugih domačih in evropskih virov, na način, kot ga določajo zakoni in drugi predpisi.

K 17. členu

Predlog zakona določa, da pristojno ministrstvo opravlja nadzor nad izvajanjem nalog Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije pri izvrševanju javnih pooblastil na podlagi predloga zakona.

Predvideno je, da bo nadzor nad uporabo blagovne znamke (npr. logotipa) izvajal nosilec znamke (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije), kakovost certificiranih rokodelskih izdelkov pa preverjala ocenjevalna komisija pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije.

K 18. členu

Prehodne določbe za izvajanje nalog Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije opredeljujejo, da certifikati, ki so bili izdani na podlagi prvega odstavka 15. člena Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) še naprej ostanejo v veljavi in se uporabljajo tudi po uveljavitvi tega predloga zakona. Do začetka uporabe tega predloga zakona, omenjene certifikate Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije po uradni dolžnosti vpiše v javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena tega predloga zakona. Vloge za izdajo certifikata iz 15. člena Obrtnega zakona, ki bodo vložene do začetka uporabe tega predloga zakona, se bodo v tem obdobju še naprej obravnavale v skladu s 15. členom Obrtnega zakona. Predlog zakona določa, da strokovna komisija iz 15. člena Obrtnega zakona deluje do začetka uporabe tega predloga zakona.

Najkasneje v štirih mesecih od uveljavitve tega predloga zakona, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije opredeli rokodelsko shemo iz četrtega odstavka 4. člena ter merila in postopek za ocenjevanje posameznih rokodelskih izdelkov iz četrtega odstavka 5. člena tega predloga zakona.

K 19. členu

Prehodna določba določa, da podzakonski predpis iz drugega odstavka 6. člena predloga zakona, ki bo podrobneje določal poimenovanje in opis posameznih rokodelskih panog, pristojni minister izda najkasneje v štirih mesecih od uveljavitve tega predloga zakona.

K 20. členu

Iz 1. člena Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZdavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) izhaja, da ta zakon ureja obrtne dejavnosti, pogoje za opravljanje obrtnih dejavnosti, domačo in umetnostno obrt, organiziranje obrtnega zborničnega sistema in osnove izobraževanja ter usposabljanja kadrov za potrebe opravljanja obrtne dejavnosti. Z dnem uveljavitve predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva se 1. člen Obrtnega zakona spremeni tako, da se črta besedilo »domačo in umetnostno obrt,«.

Prvi odstavek 31. člena Obrtnega zakona določa, da se fizične in pravne osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost v Republiki Sloveniji kot obrtno dejavnost ali domačo in umetnostno obrt, lahko zaradi zagotavljanja strokovnosti in skupnih interesov pri opravljanju obrtne dejavnosti združujejo v Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije in hkrati po poslovnem naslovu podjetja v območne obrtno-podjetniške zbornice. Z dnem uveljavitve predloga Zakona o ohranjanju in razvoju rokodelstva se prvi odstavek 31. člena Obrtnega zakona spremeni tako, da se črta besedilo »ali domačo in umetnostno obrt«.

Obrtni zakon v tretjem poglavju z naslovom »Domača in umetnostna obrt« oziroma v 15. členu določa značilnosti domače in umetnostne obrti, pristojnost in postopek izdaje certifikata izdelkom. Prvi odstavek 15. člena Obrtnega zakona določa, da sta za domačo in umetnostno obrt značilna enostaven način dela s pretežno ročnim delom ter umetniško in oblikovalsko ustvarjanje in da Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije izda certifikat, s katerim potrdi, da je določen izdelek mogoče šteti in poimenovati kot predmet domače in umetnostne obrti. Drugi odstavek 15. člena Obrtnega zakona določa, da certifikat izda Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi mnenja strokovne komisije, sestavljene iz etnologov, umetnostnih zgodovinarjev in diplomiranih oblikovalcev, ki pregleda in oceni posamičen predmet. Tretji odstavek 15. člena Obrtnega zakona pa določa, da strokovno komisijo imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije ter da komisija deluje pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije.

Zgoraj navedene vsebine predlog zakona ureja podrobneje in širše, zato se s prehodno določbo določi, da v celoti prenehata veljati tretje poglavje z naslovom »Domača in umetnostna obrt« in 15. člen Obrtnega zakona.

K 21. členu

Predvideno je, da se določbe tega predloga zakona smiselno uporabljajo tudi v predpisih, ki uporabljajo izraz »domača in umetnostna obrt« ali se na ta izraz sklicujejo.

K 22. členu

Končna določba ureja začetek veljavnosti in uporabe tega zakona. Določa, da prične zakon veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne šest mesecev po njegovi uveljavitvi.

Skladno z 22. členom predloga zakona je predvideno, da Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije v roku šestih mesecev imenuje komisijo iz sedmega odstavka 4. člena predloga zakona, določi grafično podobo listine in logotip iz osmega odstavka 4. člena predloga zakona, vzpostavi javni register vrhunskih rokodelcev iz devetega odstavka 4. člena predloga zakona, imenuje ocenjevalno komisijo iz petega odstavka 5. člena predloga zakona, določi grafično podobo certifikata, logotip ter pravila za njegovo reprodukcijo in uporabo ter pravila za namestitvev logotipa, sklica na certifikat in kratkega povzetka mnenja ocenjevalne komisije na certificiran rokodelski izdelek iz šestega odstavka 5. člena predloga zakona, ter vzpostavi javno evidenco certificiranih rokodelskih izdelkov iz sedmega odstavka 5. člena predloga zakona.

Skladno z 18. členom predloga zakona je predvideno, da Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije v roku štirih mesecev od uveljavitve zakona sprejme določene izvedbene akte po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za gospodarstvo, in sicer, akt, s katerim podrobneje opredeli rokodelsko shemo iz četrtega odstavka 4. člena predloga zakona ter akt, s katerim opredeli merila in postopek za ocenjevanje izdelkov iz četrtega odstavka 5. člena predloga zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

/

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

/